

MONITORING EU
europoslance Hynka Fajmona

ČERVENEC/ZÁŘÍ 2005

PETRA KUCHYŇKOVÁ, ONDŘEJ KRUTÍLEK

CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY

BRNO 2005

CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY (CDK)

- nezávislá, nezisková vzdělávací a kulturní organizace založená ve formě občanského sdružení v srpnu 1993 v Brně
- navazuje na některé starší iniciativy, jež souvisejí s rozvojem nezávislých aktivit a vydáváním samizdatových časopisů před listopadem 1989

Činnost CDK

- publikační a vydavatelská činnost (do roku 2005 více než 180 vydaných knih)
- vydávání periodik *Revue Politika* (nástupce někdejší *Revue Proglas*) a *Teologie&Společnost* (nástupce *Teologického sborníku*)
- odborný servis různým složkám veřejné správy
- pořádání přednášek, seminářů a konferencí

Struktura CDK

CDK se člení na dva relativně svébytné, přesto však vzájemně intenzivně komunikující instituty: **Institut pro politiku a kulturu (IPK)** a **Institut křesťanských studií (IKS)**. Vedle obou institutů provozuje také vlastní nakladatelství a typografické studio. Vrcholným řídicím orgánem je Rada CDK, jejíž rozhodnutí realizuje výkonný ředitel.

Personální složení Rady CDK

Prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D.	předseda
Ing. Zdeněk Granát	finanční ředitel CDK a jednatel
doc. PhDr. Jiří Hanuš, Ph.D.	ředitel IKS a jednatel
František Míks	ředitel IPK a jednatel

Výkonný ředitel

PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

Kontakt na Radu CDK a výkonného ředitele

Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK)

Venhudova 17, 614 00 Brno

www.cdk.cz, cdk@cdk.cz, tel.: 545 213 862, mobil: 775 570 801

INSTITUT PRO POLITIKU A KULTURU (IPK)

Hlavní okruhy činnosti IPK

- vydávání *Revue Politika*
- vydávání knih z oblasti společenských věd
- pořádání konferencí, seminářů a přednášek
- analýza evropské legislativy a politiky
- podpora demokracie v zemích s nedemokratickou minulostí

Revue Politika

- exkluzivní pravicový měsíčník pro politiku, společnost a kulturu vycházející nepřetržitě již šestnáctým rokem
- jeho nedílnou součástí je literárně kulturní revue *Proglas*
- podává neotřelý, fundovaný a realistický pohled na dění u nás i v zahraničí
- nabízí komentáře, analýzy a eseje nejlepších českých autorů (politologů, historiků, sociologů, ekonomů, právníků a publicistů) a nejzajímavější překlady z prestižních zahraničních časopisů
- pravidelně informuje o knižních novinkách týkajících se politiky a všeho, co s ní souvisí
- UKÁZKOVÉ ČÍSLO ZDARMA!

Konference, semináře a přednášky

IPK pořádá – samostatně či v součinnosti s některou z akademických nebo neziskových institucí a nadací – odborné konference, semináře či přednášky. Našimi nejčastějšími partnery jsou Filozofická fakulta, Fakulta sociálních studií a Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity v Brně a Ústav pro soudobé dějiny AV ČR.

Analytická činnost IPK

- od roku 2002 zajišťuje odborné analýzy pro Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR
- má vytvořenu síť kontaktů na kvalitní a erudované právníky, politology, ekonomy a další odborníky, která umožňuje zajistit vypracování odborných analýz a návrhů zákonů téměř na jakékoli téma
- zprostředkovává vazbu mezi politickou reprezentací a akademickým prostředím

Analýza legislativy EU

V roce 2004 v rámci IPK vzniklo z iniciativy poslance Evropského parlamentu Hynka Fajmona (EPP-ED/ODS) oddělení pro analýzu evropské legislativy a politiky, jehož posláním je:

- zajišťování pravidelného měsíčního monitoringu evropské legislativy
- provádění analýz vybraných legislativních problémů
- pravidelné zprostředkovávání výsledků práce prostřednictvím médií

Spolupráce s EPP-ED

Od roku 2003 IPK spolupracuje s poslaneckou frakcí EPP-ED v Evropském parlamentu. V rámci této spolupráce:

- organizuje konference na nejruznější společensko-politická témata (např. perspektivy EU, odškodnění obětí sovětské okupace)
- vydává odborné publikace (např. sborník *Cesta České republiky do Evropské unie*)
- zajišťuje vydávání informačních brožur seznamujících širokou veřejnost s problematikou EU (např. *Co byste měli vědět o Evropském parlamentu, Co požaduje EU po vaší obci*)
- vydává přílohy časopisu *Revue Politika* (např. *EPP-ED a evropská politika, EPP-ED a evropská ústava, EPP-ED a liberalizace světového obchodu*)

Součástí *Revue Politika* jsou i tzv. evropské stránky, kde jsou prezentovány komentáře, analýzy a překlady zahraničních článků týkající se problémů evropské integrace.

Podpora procesů demokratizace

IPK rozšířil v roce 2004 svoji činnost také o problematiku podpory procesů demokratizace v zemích, které mají aktuální zkušenost s nedemokratickým režimem. Projevem této orientace je v současné době projekt „Democratic Institution Building Process in Transition – Lessons from the Czech Republic“, jenž je zaměřen na předávání zkušeností z českého přechodu k demokracii iráckým občanům – nově zvoleným poslancům, představitelům vznikajících politických stran a občanských sdružení.

V rámci projektu IPK organizuje:

- pozorovatelské mise českých voleb spojené s odbornými přednáškami
- specializované semináře pro vybrané irácké představitele
- vydání obsáhlé reprezentativní učebnice v arabštině pojednávající o českém přechodu k demokracii ve všech oblastech politického a společenského života

Personální složení IPK

Ředitel: František Mikš
Odborní pracovníci: PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
Mgr. Kateřina Hloušková
PhDr. Pavel Pšeja, Ph.D.
Analytici: Mgr. Petra Kuchyňková
Mgr. Ondřej Krutílek

Kontakt IPK

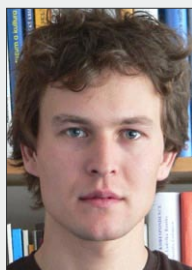
Institut pro politiku a kulturu (IPK)
Centra pro studium demokracie a kultury (CDK)
Venhudova 17, 614 00 Brno
www.cdk.cz/ipk, ipk@cdk.cz,
tel.: 545 213 862, mobil: 775 570 805

PROFILY AUTORŮ

Mgr. Petra Kuchyňková

V CDK působí jako analytička od září 2004. Vystudovala obor mezinárodní vztahy a evropská studia na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, kde v současnosti postgraduálně studuje obor politologie se zaměřením na mezinárodní vztahy. V rámci své odborné činnosti se věnuje především problematice evropské legislativy, aktuálnímu dění v Evropské unii a východní dimenzi vnější politiky Evropské unie. K oblastem jejího odborného zájmu náleží též otázky současné ruské zahraniční politiky se zaměřením na rozvoj vztahu Rusko – Evropská unie.

Mgr. Ondřej Krutílek

V CDK působí jako analytik a redaktor od září 2004. Od ledna 2005 výkonný redaktor *Revue Politika*. Vystudoval mezinárodní vztahy a evropská studia a bakalářský program politologie na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, kde v současnosti postgraduálně studuje politologii se zaměřením na evropská studia. Odborně se mj. věnuje problematice Evropského parlamentu a politice informační společnosti Evropské unie. Autor celé řady odborných i žurnalistických textů.

www.hynekfajmon.cz

EU.ODS.CZ

OBSAH

EXECUTIVE SUMMARY	6	1.4 Rada	20
		1.4.1 AGRICULTURE AND FISHERIES COUNCIL	20
		Renovovaný návrh reformy cukerního pořádku	20
I. ČÁST		1.4.2 ECOFIN	21
Projednávaná legislativa		Výzva ke společnému postupu v otázce kompenzace	
(legislativní programy) –		vysokých cen pohonných hmot spotřebitelům	21
vybrané oblasti	14		
1.1 Evropský parlament	14	1.4.3 TRANSPORT, TELECOM AND ENERGY COUNCIL	22
Návrh na revizi jednacího řádu Evropského		Směrnice o pracovní době strojvůdců	22
parlamentu	14	Nařízení o digitálních tachografech	22
Směrnice o ochraně pracovníků			
před optickou radiací	14		
Iniciativa proti koncepci dopravní		II. ČÁST – PŘÍLOHA	
politiky Komise	15	Aktuální problémové oblasti spjaté	
Iniciativa na podporu výzkumu		s přípravou legislativy	23
a ekonomického využívání vodíku	15	2.1 Britské předsednictví	23
Návrh směrnice o těžebním odpadu	16	Priority britského předsednictví	
Černá listina nebezpečných leteckých společností	16	v oblasti životního prostředí	23
Televize bez hranic	16	Priority britského předsednictví	
		v oblasti veřejného zdraví	23
1.2 Evropský soudní dvůr	17	2.2 Budoucnost EU	24
Ochrana práv pasažérů leteckých společností	17	2.3 Finance EU	26
		2.4 Justice a vnějškové vztahy	27
1.3 Komise	18	2.5 Zemědělství	29
Řízení pro neprovedení směrnice			
o autorských právech	18	III. ČÁST	
Nařízení o udělování kontraktů		Přehled výsledků klíčových hlasování	
provozovatelům veřejné dopravy	18	EP a hlasování skupiny ODS v EP	30
Zapojení letecké dopravy do boje			
proti klimatickým změnám	18		
Revize směrnice o univerzální službě	19		
„Rozvojová dávka“ z prodeje letenek	19		
Nové směry pro udělování státní pomoci			
v sektoru letecké dopravy	20		

EXECUTIVE SUMMARY

I. ČÁST

Monitoring konkrétní legislativy či legislativních programů, které jsou v současnosti na pořadu jednání evropských institucí – vybrané oblasti

1.1 Evropský parlament

Návrh na revizi jednacího řádu Evropského parlamentu

- Ústavní výbor EP se 14. září věnoval návrhu zprávy Gérarda Onesty, jež usiluje o zpřísnění režimu pro všechny poslance, kteří údajně nepřístojně narušují jednání EP tím, že demonstrují při jednáních pléna.
- *Pozadí návrhu*
- Podnětem k vypracování zprávy byly především události z ledna 2005, kdy někteří poslanci „hlasitě vystupovali“ proti přijetí tzv. evropské ústavy. Její autor tvrdí, že počet podobných „incidentů“ se v posledních letech zvyšuje.
- *Obsah návrhu*
- Onesta navrhuje rozlišovat mezi „tichými demonstracemi“ a všemi ostatními akcemi a staví se za přísnější tresty provinivších se poslanců.
- *Další vývoj*
- O výsledku jednání výboru, který se návrhu zprávy věnoval, nebylo při finalizaci monitoringu nic známo.

Směrnice o ochraně pracovníků před optickou radiací

- Výbor EP pro sociální otázky a zaměstnanost po měsíčním odkladu 12. července podpořil revizovaný návrh kontroverzní směrnice o ochraně pracovníků před optickou radiací. Zprávou výboru se pak ve druhém čtení zabývalo plénum EP, které se otázce věnovalo ve dnech 6. a 7. září. Plénum návrh výboru podpořilo. EP se postavil ve věci ochrany pracovníků před optickou radiací na stranu principu subsidiarity a – jak poznamenali někteří poslanci – i zdravého rozumu.

- *Legislativní pozadí*
- Směrnice má doplnit stávající sadu norem, které mají za cíl chránit zaměstnance před nepříznivými vlivy prostředí. Už více než deset let se ji však nedaří přijmout.
- *Sporné body*
- Středoví a pravíkoví poslanci podpořili ve výboru i při jednání pléna myšlenku, aby otázku přírodních zdrojů záření řešily v rámci vlastních kompetencí (a v souladu s principem subsidiarity) jednotlivé členské státy.
- *Další vývoj*
- Legislativní proces v dané věci bude pokračovat a zastánci menší míry harmonizace ze strany EU (např. zaměstnavatelské organizace, Velká Británie, Nizozemí, EPP-ED) budou muset po zářijovém hlasování pléna EP „ustát“ i následující zasedání Rady, popř. dohodovací řízení.

Iniciativa proti koncepci dopravní politiky Komise

- Dva poslanci EPP-ED, Ari Vatanen a Malcolm Harbour, 15. července vystoupili s iniciativou, v níž kritizovali platnou koncepci dopravní politiky EU z roku 2001. Jednoznačně tak poukázali na to, že mechanické přenesení kompetencí na úroveň EU není automatickou zárukou lepší správy.
- *Legislativní pozadí*
- Koncepce, která je součástí Bílé knihy o evropské dopravní politice, má být na podzim podrobena hodnocení dosavadního plnění ze strany Komise. Oba poslanci však už v červenci zveřejnili vlastní pohledy.
- Podle Vatanena je potřeba skoncovat s dopravní politikou založenou na mýtech a potažmo s dalším plýtváním peněz evropských občanů.

Iniciativa na podporu výzkumu a ekonomického využívání vodíku

- Na půdě EP se vytvořila napříč politickými frakcemi skupina poslanců vedená italským liberálem Vittorioem Prodim (bratrem minulého předsedy Komise Romana Prodiho), která 12.

září představila iniciativu, k jejímuž podpisu vyzvala všechny poslance EP.

- *Obsah iniciativy*
- Jejím cílem má být podpora a prosazování ekonomického využívání vodíku ve formě paliva a budoucího majoritního energetického zdroje, který by měl podle představ iniciativy nahradit paliva fosilní či energii z jádra.
- Na počátku projektu, který by rád inicioval legislativu, jež by mohla vést k systému finančních podpor a zvýhodňování firem, výrobců či dopravců využívajících jako energetický zdroj vodík, stál kontroverzní ekonom amerického původu Jeremy Rifkin.
- *Význam iniciativy*
- Rifkin je znám svými radikálními ekologickými názory, v nichž bije na poplach v souvislosti s otázkou neobnovitelných energetických zdrojů.
- Skutečností je, že iniciativa přichází načasována právě v době, kdy evropské instituce včetně EcoFin a Rady ministrů pro životní prostředí zasedající v září neformálně spolu s ministry zemědělství, diskutují o krizi v souvislosti se stoupajícími cenami ropy. Jde však prozatím pouze o iniciativu, tedy rétorickou aktivitu, které se navíc v EP ujaly kruhy přistupující k problematice často ideologickým způsobem.

Návrh směrnice o těžebním odpadu

- Výbor EP pro životní prostředí 15. července schválil zprávu pro druhé čtení návrhu směrnice o těžebním odpadu. Plénium se textem zabývalo 6. září. Výbor se razantně postavil proti společnému postoji Rady z října 2004, v němž se ministři shodli na omezení předmětu směrnice a na možnosti udělovat z normy četné výjimky. Plénium naopak Radu podpořilo.
- *Legislativní pozadí*
- Výbor ústy zpravodaje Jonase Sjöstedta označil návrhy Rady za „neakceptovatelné, protože některé doly jsou časované bomby“.
- Plénium z čistě environmentálních návrhů výboru podpořilo pouze prvek finančního zajištění rekultivace při zahajování těžby. Ostatní pozměňovací návrhy zamítlo a postavilo se tak na stranu Rady, resp. těžebních společností, které se proti přísnému textu, jenž z výboru vzešel, ohradily.
- *Další vývoj*
- Dohodovací řízení, které ještě v červenci „hrozilo“, se nejspíše neodehraje. Pokud Rada přijme jedinou zásadní námitku EP k jejímu společné-

mu postoji – finanční garanci pozdější rekultivace nově zahajované těžby – pak zamýšlená norma vstoupí relativně brzy v platnost.

Černá listina nebezpečných leteckých společností

- Výbor EP pro dopravu při projednávání návrhu nařízení o identitě leteckých dopravních společností 1. září vyzval k přijetí celoevropské černé listiny leteckých společností, které nespĺňují potřebné mezinárodní bezpečnostní standardy. Reagoval tak na velký počet leteckých neštěstí, která se udála v průběhu letních měsíců letošního roku. Na národní úrovni už zveřejnily své černé listiny Francie, Belgie a Velká Británie.
- *Legislativní pozadí*
- Legislativní návrh předložila v únoru 2005 Komise a Rada se jím poprvé v obecné rovině zabývala v dubnu. Text obecně předpokládá poměrně výrazné posílení postavení cestujících vůči leteckým přepravcům; klauzule o černé listině je jen jedním z prvků.
- *Další vývoj*
- Černá listina by se podle výboru EP měla potenciálně vztahovat na všechny dopravce s povolením provozu v zemích EU. Inkriminované nařízení by pak mělo být přijato nejpozději do konce roku 2005 a mělo by posílit roli Evropské agentury pro bezpečnost letectví. Návrh ovšem počítá s tím, že legislativa bude platná až rok poté, co bude přijata.

Televize bez hranic

- Evropský parlament přijal 5. září zprávu o aplikaci některých ustanovení směrnice, která upravuje tzv. televizi bez hranic. Poslanci se s ohledem na fakt, že pluralita televizních programů automaticky nezajišťuje kvalitu vysílání, postavili za masivnější podporu „evropského audiovizuálního modelu“ a za zachování kulturní diverzity.
- *Legislativní pozadí*
- Směrnice o televizi bez hranic byla přijata v roce 1989. Podle této normy musejí provozovatelé televizi vysílat ve více než padesáti procentech vysílací doby pořady z evropské produkce a deset procent vysílacího času musí být věnováno pořadům „nezávislých producentů“.
- *Další vývoj*
- Komise předpokládá, že vytvoří nový legislativní návrh, na jehož konci bude nová norma, která efektivněji zajistí naplňování evropského audiovizuálního modelu a kulturní diverzity. Návrh má být zveřejněn do konce roku 2005.

1.2 Evropský soudní dvůr

Ochrana práv pasažérů leteckých společností

- Evropský soudní dvůr se v září zabýval kauzou toho, zda nová pravidla evropské legislativy týkající se nutnosti odškodnit pasažéry leteckých společností v případě zpoždění o více než 5 hodin či zrušení letu méně než 2 týdny před odletem, jsou férová a zcela v souladu jak se smluvním právem ES/EU, tak s Montrealskou konvencí, která upravuje povinnosti leteckých dopravců.
- Žalobu na tuto novou legislativu podaly Mezinárodní asociace letecké dopravy (International Air Transport Association) a evropská asociace sdružující nízkorozpočtové letecké společnosti (European Low Fares Airline Association).
- *Legislativní pozadí*
- Nová pravidla na ochranu pasažérů letecké dopravy platí od 17. února a zahrnují mimo jiné povinnost vyplatit cestujícím kompenzaci ve výši 600 euro za zrušení letu či povinnou náhradu výdajů za zpoždění letu (ve výše zmíněných případech) a současně povinnost zajistit cestujícím v takovém případě adekvátní péči v podobě stravy, ubytování v hotelu, přístupu k telefonu a e-mailu zdarma.
- Generální advokát Geelhoed (generálních advokátů sledujících detailně daný případ je v rámci ESD celkem 8) vydal již 8. září návrh nezávazného závěru, podle kterého by se žaloba na neplatnost daného právního aktu měla v případě pravidel na ochranu cestujících letecké dopravy zamítnout, stejně jako poukazy na diskriminační charakter legislativy.

1.3 Komise

Řízení pro neprovedení směrnice o autorských právech

- Komise 13. července zaslala České republice a Španělsku úřední oznámení, čímž zahájila řízení pro neprovedení směrnice o autorských právech z roku 2001. Francie a Finsko obdržely už druhou výzvu k nápravě, tzv. odůvodněné stanovisko.
- Komise zahájením inkriminovaného řízení pokračovala ve svých „prázdninových“ aktivitách. Už začátkem července spustila vlnu šetření na porušení či neimplementaci evropských norem. Výsledkem může být i sankcionování země, která legislativu neprovede.

Nařízení o udělování kontraktů provozovatelům veřejné dopravy

- Komise 20. července předložila revidovaný návrh nařízení o udělování kontraktů provozovatelům veřejné dopravy, který by měl umožnit „ztržnění“ poměrů v dané oblasti.
- *Legislativní pozadí*
- Rada původní návrh COM(2002)107 blokovala déle než tři roky. Problémem je, že sféra veřejné dopravy je stále bohatě dotována a/nebo jsou jejím provozovatelům poskytovány exkluzivní výhody, čímž se daná položka stává jaksí „automaticky“ vysoce politicky citlivou.
- *Sporné body*
- Otázka volného trhu v oblasti veřejné dopravy je principiálně obhajitelná, je však otázkou, zda lze kýženeho stavu dosáhnout přijetím nové legislativy, notabene hned na evropské úrovni.
- *Další vývoj*
- Místní úřady, jichž se navrhované zařízení bude týkat, inovovaný text Komise přivítaly. Ocenily na něm především proklamovanou právní jistotu, kterou podle nich bude poskytovat. Přesto nelze očekávat, že návrh legislativním procesem projde bez jakýchkoli problémů.

Zapojení letecké dopravy do boje proti klimatickým změnám

- Komise 20. července měla schválit komuniké, v němž se staví za aktivní zapojení leteckých společností do boje proti klimatickým změnám v souladu se závazky Kjótského protokolu. Přestože tak nakonec neučinila, očekává se, že se tak stane v průběhu dohledné doby – i navzdory všem kritikům.
- *Legislativní pozadí*
- 29. července byl zveřejněna studie a zpráva o výsledcích veřejné konzultace, které záměr Komise podpořily a označily jej za realizovatelný. Komise preferuje, aby se letecké společnosti podílely na evropském systému emisního obchodování podobně jako průmyslové podniky.
- *Sporné body*
- Provozovatelé aerolinek (Asociace evropských aerolinek – AEA) to odmítají. Podle nich dochází s navyšováním objemu letecké dopravy k jejímu plynulému zefektivňování a množství produkováných emisí tak zůstává víceméně konstantní.
- *Obsah komuniké*
- V samotném komuniké Komise figurují čtyři možnosti, jak s emisemi, které při letecké dopravě vznikají, bojovat: výzkum, úprava řízení leteckého provozu, zdanění energií (leteckého

benzínu) a zařazení letecké dopravy do evropského systému emisního obchodování.

- *Další vývoj*
- Komise počítá s předložením legislativního návrhu v průběhu roku 2006 poté, co jedna z jejích pracovních skupin připraví podklady pro praktické provedení začlenění letecké dopravy do stávajícího systému.

Revize směrnice o univerzální službě

- ECTA, organizace reprezentující evropské telekomunikační operátory, vyzvala 22. července Komisi k revizi směrnice 2002/02/ES o univerzální službě, která podle ECTA už neodpovídá požadavkům na vytváření konkurenčního prostředí v telekomunikačním sektoru. Komise sice v souladu s platnou normou vydala 24. května formální hodnocení toho, nakolik je směrnice potřebná a užitečná, ale s její změnou nepočítá.
- *Obsah výzvy*
- ECTA nepožaduje rozšíření předmětu směrnice na mobilní operátory a poskytovatele vysokorychlostního připojení k internetu, protože tam je tzv. univerzální služba díky konkurenčnímu boji už „automaticky“ prakticky dostupná: pokrytí je takřka stoprocentní a za „rozumnou“ (affordable) cenu. Cílem je spíše „byrokratické uvolnění“ na poli pevných linek.
- *Další vývoj*
- Vzhledem k načasování prohlášení ECTA nebylo možné zaznamenat žádné reakce relevantních aktérů. Komise jej pouze vzala na vědomí.

„Rozvojová dávka“ z prodeje letenek

- Komise 1. září zveřejnila pracovní dokument, v němž jsou analyzovány možnosti, jak dosáhnout tzv. miléniových rozvojových cílů OSN v rámci EU. Komise navrhla, aby se z prodeje letenek v EU financovala oficiální rozvojová pomoc. Prozatím však není jasné, zda by tzv. rozvojová dávka (některými považovaná za první zárodek celoevropské daně) měla být povinná, nebo by měla být založena na dobrovolnosti leteckých přepravců, resp. cestujících.
- *Legislativní pozadí*
- O otázce „rozvojové dávky“ jednala už v červnu Rada, ovšem ke konkrétnímu závěru nedošla. Už tehdy se ale proti záměru postavila Mezinárodní asociace letecké dopravy (IATA).
- *Obsah dokumentu*
- Dokument Komise počítá krom povinné, nebo dobrovolné dávky i s jejími různými výšemi: jedno, nebo pět euro v případě vnitroeuropejských

letů a dvě, nebo deset euro v případě letů mimo-evropských.

- *Další vývoj*
- Přestože Komise ve zveřejněném textu konstatovala, že zavedení dávky (ať už povinné, nebo ne) by se výrazně nepodepsalo na poptávce po letenkách (Komise očekává její snížení o 0,5 až 4%), lze v následujícím období čekat, že se otázka „rozvojové dávky“ stane jednou z těch, které budou – byť nejspíše zástupně – definovat politickou debatu na úrovni EU.
- Rada ministrů hospodářství a financí (EcoFin) se otázce věnovala na svém neformálním zasedání v Manchesteru ve dnech 9.-10. září. Ke konkrétnímu závěru (konsenzu) však nedospěla.

Nové směry pro udělování státní pomoci v sektoru letecké dopravy

- Komise 6. září prezentovala nové směry pro udělování státní pomoci v sektoru letecké dopravy. Ty stávající jsou z roku 1994 a podle Komise jsou už nevyhovující. Hlavní inovací jsou revidované podmínky pro pomoc letišť a leteckým společnostem, které využívají regionálních letišť.
- *Obsah nových směrů*
- Komise dosud podporu letišť z veřejných zdrojů nepovažovala za státní pomoc, která je podle smluv nepřijatelná. Nyní má být všem letišťům, která ročně přepraví více než 5 mil. cestujících, státní pomoc odepřena.
- *Hodnocení*
- Pokud budou nové směry uvedeny do praxe, výrazně se omezí možnost jednotlivých členských zemí podporovat vlastní letiště. S ohledem na liberalizaci trhu jde o pozitivní krok.

1.4 Rada

1.4.1 Agriculture and Fisheries Council

Renovovaný návrh reformy cukerního pořádku

- Předmětem jednání Rady ministrů zemědělství, které se uskuteční ve dnech 19. – 20. září, bude dle očekávání vedle projednávání financování zemědělského sektoru včetně návrhu nařízení o zřízení fondu pro rozvoj venkova EAFRD opět i kontroverzní návrh reformy cukerního pořádku.
- V této oblasti, která stále náleží k nejregulovanějším a nejcitlivějším komoditním odvětvím společné zemědělské politiky (CAP) se během roku jedná o již druhý návrh na praktické prove-

dení liberalizace trhu, na niž v této oblasti silně tlačí především WTO.

- Cílem reformy cukerního pořádku je zmenšení objemu výroby cukru v EU a především jeho ceny, která je dosud silně dotována, a proto až třikrát překračuje ceny světové. Zmenšení evropské produkce má za cíl „vpustit“ na evropský trh producenty této komodity z rozvojových zemí, jak na tom trvá WTO. Původní návrh „řešil“ tento problém poněkud neférovým způsobem: explicitně zařazoval nové členské země mezi tzv. nekonkurenceschopné státy, u nichž se počítá v budoucnu s postupným útlumem až úplnou likvidací výroby cukru. Obsahoval též možnost převoditelnosti kvóty udělené cukrovaru v případě jeho krachu mimo hranici členského státu, což by znamenalo fakticky přesuny výroby cukru napříč hranicemi členských států jen do určitých oblastí EU.
- Tyto sporné klauzule nový návrh již neobsahuje.
- Návrh však počítá s výraznějším snížením (až o 39%) výkupní a garantované ceny cukru (ceny, jíž mají zaručenu producenti), což vyvolává odpor právě producentů (zemědělců více než cukrovarů, jimž má na konverzi v případě reorientace výroby přispět EU).

1.4.2 EcoFin

Výzva ke společnému postupu v otázce kompenzace vysokých cen pohonných hmot spotřebitelům

- Neformální schůzka ministrů financí EU 9.–10. září v Manchesteru byla věnována problému rostoucích cen pohonných hmot a jejich dopadu na spotřebitele.
- Tři z 25 vlád členských zemí (Belgie, Nizozemí a Polsko) se totiž rozhodly kompenzovat narůstající ceny snížením spotřební daně. EU však na tento krok reagovala požadavkem, aby se členské státy vzdaly jednostranných akcí a naopak koordinovaly kroky na evropské úrovni. EU tak opět prokázala ochotu i moc aktivně promlouvat do otázek daňové politiky členských států, přičemž v tomto případě odmítla autonomní rozhodnutí některých svých členů ke snížení spotřební daně a požaduje společný postup členských zemí.
- „Společný postup“ se přitom prozatím nese pouze v rovině rétoriky, Komise navrhuje veřejnou výzvu směrem k USA, aby přistoupily na politiku energetických úspor a ke kartelu OPEC, aby zásoby paliv zpřístupnil.

1.4.3 Transport, Telecom and Energy Council

Směrnice o pracovní době strojvůdců

- Rada 18. července schválila směrnici o pracovní době strojvůdců podílejících se na přeshraniční dopravě.
- *Legislativní pozadí*
- Norma upravuje minimální standardy v dané oblasti a doplňuje platnou směrnici o pracovní době (2003/88). Návrh byl přijat formou sociálního dialogu a do jeho projednávání nebyl zainteresován EP. Ani Rada nebyla v tomto případě oprávněna přijímat pozměňovací návrhy.
- *Obsah směrnice*
- Směrnice specifikuje minimální požadavky na odpočinek pracovníků (minimálně 12 hodin denně, jednou týdně lze zkrátit na 9 hodin) a na dobu řízení (celkově nesmí překročit 80 hodin během 14 dnů).

Nařízení o digitálních tachografech

- Mezinárodní unie pro silniční dopravu (IRU) 4. srpna znovu otevřela otázku nařízení o digitálních tachografech. Požádala britské předsednictví o urychlené uspořádání zvláštního zasedání Rady ministrů dopravy a o stanovení přesného kalendáře zavádění digitálních tachografů. Definitivní vybavení předepsaných nákladních vozů novými typy tachografů by mělo podle IRU nastat rozhodně později než v lednu 2006.
- *Legislativní pozadí*
- V lednu 2006 má vypršet lhůta pro zavedení tachografů, jež trvá už od dubna 2004 a původně měla uplynout 5. srpna 2005. Na nátlak IRU však byla prodloužena.
- Komise požadavek IRU v prohlášení odmítla s tím, že jak úřady členských států, tak i výrobci tachografů měli dostatek času na to, aby dostali svých závazků a vytvořili dopravcům prostředí pro plynulou konverzi z analogových na digitální přístroje. Rada se k argumentům IRU nevyjádřila vůbec.
- *Další vývoj*
- V období do konce roku 2005 lze přes dosažení relativní neúspěch očekávat stupňování aktivit IRU proti brzkému zavedení tachografů. Argumentace IRU počítající s technickými problémy při procesu konverze je podle všeho pouze záminkou.

II. ČÁST – PŘÍLOHA AKTUÁLNÍ PROBLÉMOVÉ OBLASTI SPJATÉ S PŘÍPRAVOU LEGISLATIVY

2.1 Britské předsednictví

- Priority britského předsednictví v oblasti životního prostředí
- Velká Británie 12. července ústy své ministryně Margaret Beckett zveřejnila priority v oblasti životního prostředí pro své půlroční předsednictví EU. Britové se přednostně chtějí zabývat třemi problémovými okruhy: klimatickými změnami, evropským systémem registrace, evaluace a autorizace chemikálií (REACH) a zlepšováním evropské legislativy.
- *Obsah priorit*
- Britové se chtějí v průběhu svého předsednictví zaměřit především na pečlivou přípravu pozice EU na plánovaný summit v Montrealu, který se uskuteční na přelomu listopadu a prosince 2005 a kde se budou zainteresované státy snažit pokročit v jednáních o boji proti změnám klimatu.
- V otázce REACH se Velká Británie zavázala spolupracovat s EP a Komisí tak, aby Rada byla v listopadu schopna dosáhnout politické dohody o společném postoji k danému návrhu legislativy. V současnosti však na úrovni Rady konsenzus neexistuje.
- Lepší a přehlednější legislativa je dlouhodobě na špici pozornosti všech rozhodovacích orgánů EU.
- *Hodnocení*
- Představené priority představují pouze zlomek toho, čím se EU na poli životního prostředí zabývá, nicméně jde o položky, které jsou obecně považovány za nejobtížnější.
- *Priority britského předsednictví v oblasti veřejného zdraví*
- Britská ministryně Patricia Hewitt 13. července prezentovala priority předsednické země v oblasti veřejného zdraví. Velká Británie chce do konce roku 2005 posílit informování o „zdravých“ potravinách, chce se věnovat ochraně pacientů a pokusí se snížit rozdíly ve zdravotní péči v jednotlivých členských zemích.
- Navzdory vlastnímu britskému hodnocení jsou navržené priority nejen ambiciózní, ale hlavně příliš obecné na to, aby bylo možné je během půl roku zrealizovat. Obecně se očekává, že priority se podaří naplnit jen zčásti, zejména pak ve formě pořádání četných konferencí, nikoli však v rovině praktické.

2.2 Budoucnost EU

- *Evropská ústava a její budoucnost*
- Poměrně překvapivé prohlášení (vzhledem k rétorice, která v souvislosti s Evropskou ústavou převážně přicházela od představitelů struktur EU ještě v červnu 2005, navzdory výsledkům francouzského a holandského referenda) zaznělo 31. srpna při příležitosti oslav 25. výročí vzniku Solidarity v Polsku z úst předsedy Komise Barrosa.
- Barroso, představitel liberálně orientované portugalské pravice, je znám ze svého ročního působení v čele Komise relativně racionálními a pragmatickými postoji k některým otázkám evropské politiky, které se mu však na politické scéně EU, ve vlastním týmu i proti některým představitelům členských států nedaří vždy prosadit (viz odmítnuté pokusy o reálnější a pragmatičtější revizi Lisabonské strategie či prosazování nové směrnice o liberalizaci trhu se službami z jara 2005). V souvislosti s opětovným návratem k tématům strukturální i finanční budoucnosti Unie, k nimž mimo jiné patří i otázka Evropské ústavy, zamítnuté referendum ve dvou členských zemích, prohlásil že dle jeho názoru neexistuje naděje na brzkou „resuscitaci“ dokumentu v předkládané podobě.
- *Budoucnost evropské ústavy očima EP*
- Téměř bezprostředně po Barrosově vystoupení na oslavách výročí založení polských anitkomunistických odborů se ozval zcela opačný hlas předsedy nejsilnější frakce EP (frakce EPP-ED) H. G. Poetteringa.
- Signály přicházející nejen z nitra evropských institucí, ale i od politických špiček členských států naznačují, že se po letní přestávce, kdy se konečně naplno ujímá „vlády“ také nová předsednická země, Velká Británie, obnovuje diskuse o nejspornějších otázkách politiky a fungování EU.
- Zástupce frakce evropských liberálů v EP (ALDE) Andrew Duff z Velké Británie představil 6 možných cest dalšího postupu v otázce budoucnosti evropské ústavy.
- *Neformální zasedání ministrů zahraničí „Gymnich“*
- Na schůzce ministrů zahraničí byla projednávána též velmi sporná otázka členství Turecka, vyjadřovali se i k možnosti zahájení přístupových rozhovorů s Chorvatskem, o které tato země žádá.
- *Barrosovy výzvy ke zmírnění regulace v EU*
- Předseda Komise Barroso v souvislosti s úvahami o budoucnosti EU, tentokrát v rovině praktičtějších úvah o jejím každodenním legislativním fungování, překvapil svými výzvami ke

střízlivosti a racionalitě v regulativní činnosti EU v září ještě jednou.

- Barroso se ve svém vystoupení pokoušel apelovat na zástupce institucí EU, aby aktivně přispívali k zeštíhlení evropské legislativy úplným zrušením některých nepříliš logických právních norem, které způsobují přeregulovanost právního a potažmo i praktického života v EU.

2.3 Finance EU

- *Návrat k diskusím o finanční perspektivě 2007–2013*
- Počátek září přinesl spolu s prvními schůzkami evropských institucí (neformální „Gymnich“ Rady ministrů zahraničních věcí členských států ve dnech 1.–2. září, opět neformální schůzka EcoFin ve dnech 9.–10. září, plenární zasedání EP 5.–9. září) návrat k diskusím o problémech, které představitelé EU opustili před letní přestávkou.
- Náleží k nim zejména budoucnost finanční perspektivy pro roky 2007–2013.
- Skupina čistých rozpočtových plátců v čele s Velkou Británií navrhovala restrukturalizaci rozpočtové politiky EU, včetně napadení nejvíce „neuralgického“ bodu evropských financí – společné zemědělské politiky, do níž proudí stále největší podíl rozpočtových výdajů.
- Ve prospěch co nejrychlejšího přijetí nové finanční perspektivy se vyslovili na zářijové schůzce Visegrádské skupiny premiéři ČR, Maďarska, Polska a Slovenska.
- Nutno však zdůraznit, že jejich postoj vzhledem k britským návrhům restrukturalizace a reformy systému evropského financování nebyl zcela jednotný. K britské pozici se nejsilněji přikláněl premiér Slovenska, země, která je známa vstřícnou daňovou politikou vůči investorům (včetně rovné daně), zažívá od vstupu do EU výrazný hospodářský růst a zřejmě si silněji než vláda česká uvědomuje skutečnost, že s postupným rozšiřováním EU o chudší státy se bude posouvat do pozice rozpočtového plátce.
- Vedle představitelů členských zemí EU se s výzvami na uzavření jednání o finanční perspektivě (zřejmě bez zbytečných „experimentů“ s reformou této politiky) obrátila na Velkou Británii i Komise, která opět využívala argumentů používaných již během červnového jednání Evropské rady, o tom, že pokud nebude konsensu dosaženo do 1. ledna 2007, poškodí to zejména nové členské země a jejich zisky ze strukturálních fondů. Británie prozatím zaujala vyčkávací pozici, snaží se však komunikovat s představiteli členských

států o jejich představách řešení problematiky finanční perspektivy.

- Britský ministr průmyslu a obchodu Alan Johnson přítom na zasedání Výboru EP pro regionální rozvoj potvrdil, že neexistuje žádný havarijní „plán B“ pro regionální politiku v případě opětovného zamítnutí finanční perspektivy. Potvrdil v tomto kontextu odhodlání Británie coby předsednické země dodržet svůj slib a dotáhnout do konce jednání o finanční perspektivě včetně parametrů financování regionální politiky a strukturálních fondů během listopadu, tedy ještě do konce roku 2005.
- *Příprava rozpočtu pro rok 2006*
- Patová situace ovšem každopádně neohrozí přípravu rozpočtu pro rok 2006, které bude věnováno jednání Rady a rozpočtového výboru EP během podzimu 2005.
- K první rámcové dohodě o parametrech nového rozpočtu pro rok 2006 již dospěl EcoFin.

2.4 Justice a vnitro

- Agendě neformálního setkání Rady pro justici a vnitro, které se uskutečnilo po měsíční přestávce v září, dominovalo téma boje proti terorismu.
- Rámcová směrnice o zadržování a skladování telekomunikačních dat s problematikou boje proti terorismu velmi úzce souvisí.
- Jedná se o balík právních norem umožňujících či přímo ukládajících povinnost telekomunikačním firmám zadržovat a skladovat po několik měsíců osobní data spjatá s dálkovým přenosem mezilidské komunikace, tedy data týkající se např. telefonických rozhovorů či e-mailové komunikace, která později mohou být využita policií. Jedná se o data technické povahy, jako je délka rozhovoru, čas v němž se odehrál či typ přístroje, s jehož pomocí komunikace probíhala, nejde tedy o samotný obsah rozhovorů či zpráv.
- *Sporné body*
- Přesto řada poslanců z řad socialistů, ale i liberálů varuje před tím, že podobná opatření nepřiměřeně zasahují do svobody jednotlivce a ohrožují právo na ochranu osobních údajů. Proti nařízení se brání též telekomunikační firmy, součástí legislativy je totiž též zákonný postih firem, které by se pravidly a povinnostmi zadržování komunikačních dat neřídily.
- Nesouhlasný postoj vůči britské pozici v otázce této směrnice vyjadřuje také Komise, která jej dává najevo snahou o předložení alternativní legislativy, jak ohlásil ještě v červenci předseda Barroso.

- Jejím cílem je právě snaha zapojit výrazněji do rozhodování o této legislativě EP.
- Očekává se, že se zástupci Británie budou během podzimu na půdě evropských institucí včetně Rady a EP snažit prosazovat právě normy související na jedné straně s ochranou veřejnosti proti terorismu, na druhé straně s posilováním kontroly policie nad veřejností.
- Jedná se především o další dva sporné legislativní dokumenty: Jedním z nich je European Evidence Warrant (evropský důkazní rozkaz), posilující významným způsobem pravomoci policie při nadnárodní spolupráci v opatrování důkazů přes hranice členských států.
- Druhou spornou směrnicí, která by měla být na půdě Rady podobně jako European Evidence Warrant projednána a schválena nejpozději v prosinci 2005, je směrnice umožňující efektivnější výměnu dat při přeshraniční spolupráci policejních sborů.
- Do prosince 2005 mají navíc členské státy přijmout společné bezpečnostní standardy identifikačních průkazů (jedná se o známé vybavení občanských průkazů biometrickými údaji, které již bylo schváleno a vyvolalo v členských zemích určité kontroverze).
- Do konce roku 2005 má být přijata též legislativa zavazující členské státy k efektivnější ochraně klíčových infrastruktur proti případným teroristickým útokům (dopravní tepny, zdroje pitné vody apod.), Komise je do října 2005 povinna předložit legislativní návrh týkající se postupného vzniku registru jmen pasažérů letecké dopravy.

2.5 Zemědělství

- Neformální setkání, na němž se 9. – 12. září sešli ministři zemědělství tentokrát společně se zástupci vládního resortu pro životní prostředí v rámci EU-25 se zabývalo po letní přestávce frekventovanou a spornou otázkou (v tomto resortu) zemědělských trhů a zemědělské výroby jen okrajově, v souvislosti s problematikou vlivu

zemědělské činnosti na životní prostředí a klimatické změny.

- Agentura EU pro životní prostředí konstatovala v souvislosti s devastujícími požáry, k nimž došlo v létě 2005 ve Španělsku a Portugalsku, že je nutné v budoucnu s nepříjemnými efekty klimatických změn počítat i kvůli narůstajícím plochám opuštěné, ladem ležící půdy na území EU a vyliďňování venkova.
- Přírodní katastrofy typu rozsáhlých požárů v oblastech suchého klimatu lze tedy považovat do určité míry i za výsledek na jedné straně takové podoby společné zemědělské politiky, která v EU existovala 40 let (hlavní „filosofie“ CAP bylo intenzivní zemědělství ve jménu dotované nadprodukce), na druhé straně krize této politiky (v důsledku tlaku WTO a zvýšené konkurence zemědělských produktů třetího světa po liberalizaci některých sektorů CAP dochází k omezení zemědělské výroby a opuštění půdy, předtím intenzivně využívané, která zarůstá převážně travou, snadno vznětlivou v suchém klimatu).
- Otázku klimatických změn, jejich neblahých důsledků a trvale udržitelného rozvoje přitom akcentuje současné britské předsednictví Rady jako jednu ze svých politických priorit. Zemědělství EU přitom představuje hned po energetickém sektoru 2. největšího producenta skleníkových plynů (zodpovídá za 10% jejich globální produkce), což je poměrně málo známá skutečnost.
- Neformální schůzka Rady, věnovaná právě environmentálním problémům a jejich souvislosti se zemědělstvím, zmiňovala též problém bioenergií a biopaliv.
- Oficiální zasedání Rady ministrů zemědělství, kde budou na pořadu jednání figurovat nejen otázky zemědělského financování včetně fondu EAFRD, ale také kontroverzní legislativa (nový návrh reformy cukerního pořádku) a průběh veřejného slyšení WTO, které začalo 12. září ve věci protestu USA a Kanady vůči zákazu dovozu hovězího masa z krav, které v rámci výživy dostávaly růstové hormony, se očekává ve dnech 19. – 20. září.

I. ČÁST

PROJEDNÁVANÁ LEGISLATIVA (LEGISLATIVNÍ PROGRAMY) – VYBRANÉ OBLASTI

1.1 EVROPSKÝ PARLAMENT

Návrh na revizi jednacího řádu Evropského parlamentu

Ústavní výbor EP se 14. září věnoval návrhu zprávy Gérarda Onesty, jež usiluje o zpřísnění režimu pro všechny poslance, kteří údajně nepřístojně narušují jednání EP tím, že demonstrují při jednáních pléna.

Pozadí návrhu

Podnětem k vypracování zprávy byly především události z ledna 2005, kdy někteří poslanci „hlasitě vystupovali“ proti přijetí tzv. evropské ústavy. Její autor tvrdí, že počet podobných „incidentů“ se v posledních letech zvyšuje. Má na mysli vyrušování řečníků, mávání transparenty či údajné pěstní souboje mezi poslanci.

Obsah návrhu

Onesta navrhuje rozlišovat mezi „tichými demonstracemi“ a všemi ostatními akcemi a staví se za přísnější tresty provinivších se poslanců. Konkrétně by mělo jít o důtky, příjmové sankce až na dobu tří měsíců či zákaz návštěvy parlamentu až na dvacet zasedacích dní (právo hlasovat by zůstalo zachováno). O disciplinárních potrestáních by rozhodoval předseda EP, protože podle Onesty jedná rychle a nezávisle. Odvolací řízení by bylo vedeno u kvestorů EP.

Další vývoj

O výsledku jednání výboru, který se návrhu zprávy věnoval, nebylo při finalizaci monitoringu nic známo.

Nutno ale podotknout, že současný jednací řád EP je už tak poměrně obsáhlý a složitý dokument, jehož další „precizace“ by vedla ke znesnadnění fungování této instituce. Ústavní výbor by se měl ubírat spíše cestou jasného vymezení stávajících pravidel jednání, nikoli vytvářením dalších, spíše nesmyslných ustanovení.

Směrnice o ochraně pracovníků před optickou radiací

Výbor EP pro sociální otázky a zaměstnanost po měsíčním odkladu 12. července podpořil revizovaný návrh kontroverzní směrnice o ochraně pracovníků před optickou radiací. Zprávou výboru se pak ve druhém čtení zabývalo plénum EP, které se otázce věnovalo ve dnech 6. a 7. září. Plénum návrh výboru podpořilo. EP se postavil ve věci ochrany pracovníků před optickou radiací na stranu principu subsidiarity a – jak poznamenali někteří poslanci – i zdravého rozumu.

Legislativní pozadí

Směrnice má doplnit stávající sadu norem, které mají za cíl chránit zaměstnance před nepříznivými vlivy prostředí. Už více než deset let se ji však nedaří přijmout.

Po zveřejnění společného postoje Rady v březnu 2005 se nejvíce sporným bodem jeví klauzule o přírodních zdrojích záření (resp. o slunečním světle). Zatímco ochranu před umělým zářením (rentgen, laser) technicky zajistit lze (lze poměrně snadno stanovit mezní hodnoty), v případě slunečního svitu to neplatí.

Sporné body

Středoví a pravicoví poslanci podpořili ve výboru i při jednání pléna myšlenku, aby otázku přírodních zdrojů záření řešily v rámci vlastních kompetencí (a v souladu s principem subsidiarity) jednotlivé členské státy.

Návrh označili za typický příklad, kdy se EU snaží o re-regulaci tržního prostředí. Socialisté a zelení se při hlasování ve výboru zdrželi a v plénu se postavili proti. Preferují ale za relativně podrobnou směrnici, která by členskými státy ve věci ochrany před optickou radiací ve výsledku nedávala tolik prostoru.

Další vývoj

Legislativní proces v dané věci bude pokračovat a zastánci menší míry harmonizace ze strany EU (např. zaměstnavatelské organizace, Velká

Británie, Nizozemí, EPP-ED) budou muset po zářijovém hlasování pléna EP „ustát“ i následující zasedání Rady, popř. dohodovací řízení.

Je přitom známo, že právě Rada je spolu s Komisí a parlamentním zpravodajem návrhu Csabou Orym z EPP-ED paradoxně pro harmonizované znění směrnice. Ostatně jak Rada, tak i Komise po hlasování pléna EP naznačily, že na jejich záměru schválit nakonec normu, která bude od „subsidiárního“ řešení EP poněkud vzdálená, se nic nezměnilo.

Iniciativa proti koncepci dopravní politiky Komise

Dva poslanci EPP-ED, Ari Vatanen a Malcolm Harbour, 15. července vystoupili s iniciativou, v níž kritizovali platnou koncepci dopravní politiky EU z roku 2001. Jednoznačně tak poukázali na to, že mechanické přenášení kompetencí na úroveň EU není automatickou zárukou lepší správy.

Legislativní pozadí

Koncepce, která je součástí Bílé knihy o evropské dopravní politice, má být na podzim podrobena hodnocení dosavadního plnění ze strany Komise. Oba poslanci však už v červenci zveřejnili vlastní pohledy.

Koncepci označili za „utopický, neefektivní a nákladný ideál“ a její základní kámen – přechod od silniční k železniční dopravě – zhodnotili jako ne-realistický.

Podle Vatanena je potřeba skoncovat s dopravní politikou založenou na mýtech a potažmo s dalším plýtváním peněz evropských občanů.

Své tvrzení poslanec opřel o poslední studii francouzského dopravního inženýra, Rémy Prud'homme, který tvrdí, že transfer ze silnice na železnici je v současnosti už jen stěží realizovatelný a navíc může mít kontraproduktivní efekt na evropskou prosperitu. Vatanen i Harbour vyslali Komisi jasnou zprávu, že její celoevropská „antisilniční“ politika musí skončit a musí být nahrazena spíše vylepšováním existující infrastruktury.

Iniciativa na podporu výzkumu a ekonomického využívání vodíku

Na půdě EP se vytvořila napříč politickými frakcemi skupina poslanců vedená italským liberálem Vittorioem Prodim (bratrem minulého předsedy Komise Romana Prodiho), která 12. září představila iniciativu, k jejímuž podpisu vyzvala všechny poslance EP.

Obsah iniciativy

Jejím cílem má být podpora a prosazování ekonomického využívání vodíku ve formě paliva a budoucího majoritního energetického zdroje, který by měl podle představ iniciativy nahradit paliva fosilní či energii z jádra. Na počátku projektu, který by rád inicioval legislativu, jež by mohla vést k systému finančních podpor a zvýhodňování firem, výrobců či dopravců využívajících jako energetický zdroj vodík, stál kontroverzní ekonom amerického původu Jeremy Rifkin.

Význam iniciativy

Rifkin je znám svými radikálními ekologickými názory, v nichž bije na poplach v souvislosti s otázkou neobnovitelných energetických zdrojů. Právě v době, kdy se i na pořad jednání evropských institucí dostala otázka stoupajících cen ropy a možné krize v důsledku nedostatku pohonných hmot, tvrdí Rifkin, že svět se dostává na počátek období, které bude koncem „ropné éry“, je proto podle něho na místě hledat a všemožně podporovat využívání jiných, perspektivních zdrojů energie. Rifkin se nedávno zviditelnil v rámci evropské akademické obce na poli výzkumu v oblasti sociálních věd, mezinárodních vztahů a evropské integrace též vydáním knihy, v níž podobně jako kdysi Robert Kagan publikací svého slavného eseje, jenž vyšel pod českým názvem Labyrint síly a ráj slabosti, postavil proti sobě americký a evropský způsob přístupu nejen k mezinárodní politice, ale i k politice jako takové. Rifkin se přitom pokouší porovnávat tyto dva přístupy z hlediska podoby jakéhosi „morálního apelu“, tedy z normativního hlediska „poselství“, které Amerika a Evropa předávají okolnímu světu. Prosazuje přitom zcela opačné hledisko nežli Robert Kagan a na rozdíl od něj tvrdí, že apel tzv. „amerického snu“ nezávislosti, svobody, ale též maximální míry zodpovědnosti za sebe samého, se v současné době již přežil a namísto toho nastupuje éra apelu „evropského snu“ ve jménu solidarity a kolektivní odpovědnosti.

Skutečností je, že iniciativa přichází načasována právě v době, kdy evropské instituce včetně EcoFin a Rady ministrů pro životní prostředí zasedající v září neformálně spolu s ministry zemědělství, diskutují o krizi v souvislosti se stoupajícími cenami ropy. Jde však prozatím pouze o iniciativu, tedy rétorickou aktivitu, které se navíc v EP ujaly kruhy přistupující k problematice často ideologickým způsobem. Přesto nelze popřít význam hledání alternativních zdrojů pohonných hmot, i když užití vodíkového paliva prozatím komplikují vysoké náklady na ošetření zdárného průběhu potřebné chemické reakce.

Návrh směrnice o těžebním odpadu

Výbor EP pro životní prostředí 15. července schválil zprávu pro druhé čtení návrhu směrnice o těžebním odpadu. Plénium se textem zabývalo 6. září. Výbor se razantně postavil proti společnému postoji Rady z října 2004, v němž se ministři shodli na omezení předmětu směrnice a na možnosti udělovat z normy četné výjimky. Plénium naopak Radu podpořilo.

Legislativní pozadí

Výbor ústy zpravodaje Jonase Sjöstedta označil návrhy Rady za „neakceptovatelné, protože některé doly jsou časované bomby“.

Zpravodaj požadoval, aby členské státy vedly od třetího roku, co směrnice vstoupí v platnost, seznamy všech dolů s vyznačením těch, které jsou z environmentálního hlediska nebezpečné. Do konce čtvrtého roku pak měl být všechen těžební odpad na náklady producentů odstraněn a nepoužívané doly měly být rekultivovány. Na nově otevírané doly se měly vztahovat mnohem přísnější kritéria než ta, která byla platná dosud. Producenti například měli už při zahájení těžby finančně zajistit, aby těžební oblast (včetně bezprostředního okolí) byla po ukončení těžby uvedena do původního stavu. Výbor také požadoval zpřísnění klasifikačních kritérií pro jednotlivé kategorie odpadů, které při těžbě vznikají.

Plénium z čistě environmentálních návrhů výboru podpořilo pouze prvek finančního zajištění rekultivace při zahajování těžby. Ostatní pozměňovací návrhy zamítlo a postavilo se tak na stranu Rady, resp. těžebních společností, které se proti přísnému textu, jenž z výboru vzešel, ohradily.

Další vývoj

Dohodovací řízení, které ještě v červenci „hrozilo“, se nejspíše neodehraje. Pokud Rada přijme jedinou zásadní námitku EP k jejímu společnému postoji – finanční garanci pozdější rekultivace nově zahajované těžby – pak zamýšlená norma vstoupí relativně brzy v platnost.

Ve výsledku se tak zpřísní požadavky na společnosti, které budou usilovat o zahájení nové těžby. Dosavadních dolů se směrnice dotkne v tom smyslu, že vzniknou jednotné (vyšší) „evropské“ standardy. Norma má potenciál poměrně výrazně ovlivnit těžební průmysl především ve střední a východní Evropě, kde nejsou platné tak přísné standardy jako v Evropě západní. Ostatně už při loňském hlasování v Radě patřily nové členské země k nejhlasitějším odpůrcům návrhu.

Černá listina nebezpečných leteckých společností

Výbor EP pro dopravu při projednávání návrhu nařízení o identitě leteckých dopravních společností 1. září vyzval k přijetí celoevropské černé listiny leteckých společností, které nesplňují potřebné mezinárodní bezpečnostní standardy. Reagoval tak na velký počet leteckých neštěstí, která se udála v průběhu letních měsíců letošního roku. Na národní úrovni už zveřejnily své černé listiny Francie, Belgie a Velká Británie.

Legislativní pozadí

Legislativní návrh předložila v únoru 2005 Komise a Rada se jím poprvé v obecné rovině zabývala v dubnu. Text obecně předpokládá poměrně výrazné posílení postavení cestujících vůči leteckým přepravcům; klauzule o černé listině je jen jedním z prvků.

Původně návrh reagoval na leteckou havárii v Egyptě v lednu 2004, v návaznosti na události letošního léta však znovu získal na naléhavosti.

Další vývoj

Černá listina by se podle výboru EP měla potenciálně vztahovat na všechny dopravce s povolením provozu v zemích EU. Inkriminované nařízení by pak mělo být přijato nejpozději do konce roku 2005 a mělo by posílit roli Evropské agentury pro bezpečnost letectví. Návrh ovšem počítá s tím, že legislativa bude platná až rok poté, co bude přijata.

Navíc nejproblematičtější elementem v rámci spolurozhodovací procedury, v jejímž režimu se návrh projednává, je nejspíše samotný EP, který doposud nepředložil své stanovisko z prvního čtení. Rada tak formálně nemůže zahájit svá další jednání o návrhu. Existuje však možnost oddělení otázky černé listiny od zbývajících agendy, čímž by skutečně došlo k urychlení projednání legislativy. Prozatím ale takový návrh oficiálně nepadl.

Televize bez hranic

Evropský parlament přijal 5. září zprávu o aplikaci některých ustanovení směrnice, která upravuje tzv. televizi bez hranic. Poslanci se s ohledem na fakt, že pluralita televizních programů automaticky nezajišťuje kvalitu vysílání, postavili za masivnější podporu „evropského audiovizuálního modelu“ a za zachování kulturní diverzity.

Legislativní pozadí

Směrnice o televizi bez hranic byla přijata v roce 1989. Podle této normy musejí provozovatelé televizí vysílat ve více než padesáti procentech vysílací doby pořady z evropské produkce a deset procent vysílacího času musí být věnováno pořadům „nezávislých producentů“.

Zpráva EP, již inicioval socialistický poslanec Henri Weber, konstatuje, že inkriminovaná směrnice není naplňována tak, jak se předpokládalo. Počet evropských pořadů v televizi zdaleka nevrůstá, navíc existují i jiná audiovizuální média, která televizi konkurují.

Další vývoj

Komise předpokládá, že vytvoří nový legislativní návrh, na jehož konci bude nová norma, která efektivněji zajistí naplňování evropského audiovizuálního modelu a kulturní diverzity. Návrh má být zveřejněn do konce roku 2005.

O parametrech nového návrhu prozatím není nic známo (krom záměru nové, speciálně monitorované internetové domény .kid), měl by však být mnohem více preskriptivní než stávající norma. Navíc je velmi sporné, nakolik má EU zasahovat do televizního vysílání a působení dalších médií, nota bene v duchu abstraktního pojmu kulturní diverzity. Nutno rovněž dodat, že pro přípravu legislativy bude nezbytné získat podrobné informace o obsahu vysílání, což s sebou ponese relativně vysoké finanční náklady. Snaha zpřísnit směrnici o televizi bez hranic ukazuje mj. na snahu EU regulovat oblast, jejíž úprava je možná na nižší (národní) úrovni, a na snahu vymezit se vůči jiným aktérům na poli globální ekonomiky, zvláště pak vůči USA.

1.2 EVROPSKÝ SOUDNÍ DVŮR**Ochrana práv pasažérů leteckých společností**

Evropský soudní dvůr se v září zabýval kauzou toho, zda nová pravidla evropské legislativy týkající se nutnosti odškodnit pasažéry leteckých společností v případech zpoždění o více než 5 hodin či zrušení letu méně než 2 týdny před odletem, jsou férová a zcela v souladu jak se smluvním právem ES/EU, tak s Montrealskou konvencí, která upravuje povinnosti leteckých dopravců.

Žalobu na tuto novou legislativu podaly Mezinárodní asociace letecké dopravy (International Air Transport Association) a evropská asociace sdružující nízkorozpočtové letecké společnosti (European Low Fares Airline Association).

Legislativní pozadí

Nová pravidla na ochranu pasažérů letecké dopravy platí od 17. února a zahrnují mimo jiné povinnost vyplatit cestujícím kompenzaci ve výši 600 euro za zrušení letu či povinnou náhradu výdajů za zpoždění letu (ve výše zmíněných případech) a současně povinnost zajistit cestujícím v takovém případě adekvátní péči v podobě stravy, ubytování v hotelu, přístupu k telefonu a e-mailu zdarma.

Organizace sdružující letecké dopravce upozorňovaly na diskriminační charakter legislativy právě vůči nízkorozpočtovým společnostem a argumentovaly, že v praxi uplatňování těchto pravidel povede k prodražování letenek a tím pádem k určité ztrátě komparativní konkurenční výhody nízkorozpočtových společností vůči gigantům letecké dopravy. Nepřímo přitom poukazovaly na to, že letecká doprava vedle série medializovaných nehod a drobných problémů, které se staly hojně diskutovaným problémem léta 2005, čelí v poslední době řadě nepříjemností a omezení. Dopravci uvažují o tom, jak se bude do cen letenek promítat zvýšení cen ropy, ohrožením jsou také regulační opatření ve formě Francií zavedené daně z leteckého benzínu, která má být použita na rozvojovou pomoc a dokonce se uvažuje o jejím legislativním rozšíření na celou EU v rámci boje proti emisím CO₂ z letecké dopravy.

Nová legislativní pravidla týkající se letecké dopravy se tedy z pohledu spotřebitele nesou sice v duchu poměrně přesné (a přísné) regulace v jeho prospěch, z hlediska cen leteckých služeb se však situace pro cestujícího může ve výsledku ukázat jako nevýhodná.

Jde především o uvažovanou daňovou politiku v oblasti letectví, která by opět znevýhodňovala především levné přepravní společnosti a její dopad na cestující by tak (na rozdíl od pravidel odškodňování, která pro zákazníka mají určitá pozitiva) byl pouze negativní.

Generální advokát Geelhoed (generálních advokátů sledujících detailně daný případ je v rámci ESD celkem 8) vydal již 8. září návrh nezávazného závěru, podle kterého by se žaloba na neplatnost daného právního aktu měla v případě pravidel na ochranu cestujících letecké dopravy zamítnout, stejně jako poukazy na diskriminační charakter legislativy.

Výrok generálního advokáta sice nepředstavuje konečné rozhodnutí Soudu, v praktickém fungování ESD však většinou bývá respektován, podobné rozhodnutí je tedy třeba očekávat i jako konečný výrok ESD, na němž se generální advokát již nepodílí.

1.3 KOMISE

Řízení pro neprovedení směrnice o autorských právech

Komise 13. července zaslala České republice a Španělsku úřední oznámení, čímž zahájila řízení pro neprovedení směrnice o autorských právech z roku 2001. Francie a Finsko obdržely už druhou výzvu k nápravě, tzv. odůvodněné stanovisko.

Směrnice měla být ve všech tehdejších státech EU provedena do 22. prosince 2002. Česká republika se ji zavázala provádět okamžitě od svého přistoupení k EU 1. května 2004. Norma nově poskytuje ochranu také autorům a ostatním držitelům práv v digitální oblasti.

Komise zahájením inkriminovaného řízení pokračovala ve svých „prázdninových“ aktivitách. Už začátkem července spustila vlnu šetření na porušení či neimplementaci evropských norem. Výsledkem může být i sankcionování země, která legislativu neprovede.

Byť jde o poměrně řídké vyústění, je potřeba upozornit, že vůči ČR se v současnosti vede už několik podobných řízení a šance na negativní (pro ČR nepříznivý) výsledek se tak zvyšují.

Nařízení o udělování kontraktů provozovatelům veřejné dopravy

Komise 20. července předložila revidovaný návrh nařízení o udělování kontraktů provozovatelům veřejné dopravy, který by měl umožnit „ztržnění“ poměrů v dané oblasti.

Legislativní pozadí

Rada původní návrh COM(2002)107 blokovala déle než tři roky. Problémem je, že sféra veřejné dopravy je stále bohatě dotována a/nebo jsou jejím provozovatelům poskytovány exkluzivní výhody, čímž se daná položka stává jaksi „automaticky“ vysoce politicky citlivou.

Sporné body

Otázka volného trhu v oblasti veřejné dopravy je principiálně obhajitelná, je však otázkou, zda lze kýženeho stavu dosáhnout přijetím nové legislativy, notabene hned na evropské úrovni.

Komise návrh obhajuje z toho důvodu, že všude v rámci jednotného trhu budou stanovena pro všechny potenciální operátory stejná, transparentní pravidla, bude zajištěna právní jistota a potažmo dojde k posílení volného pohybu služeb. Princip subsidiarity bude naplněn tak, že místní úřady budou plně kompetentní k udělování licencí všem

zájemcům podle pravidel, která budou v souladu s navrhovaným nařízením. Obecně řečeno, měly by být vypisovány tendry, licence by měly být časově omezené a měly by zajistit kontinuální zlepšování kvality veřejné dopravy. Komise navrhuje, aby nařízení začalo platit až po relativně dlouhém přechodném období v délce 8-10 let. Pokud bude mít i po zavedení nařízení některý z operátorů v konkrétní oblasti monopolní postavení, bude mu zakázáno ucházet se o licence jinde. Komise věří, že tato klauzule napomůže posílení volného trhu.

Další vývoj

Místní úřady, jichž se navrhované zařízení bude týkat, inovovaný text Komise přivítaly. Ocenily na něm především proklamovanou právní jistotu, kterou podle nich bude poskytovat. Přesto nelze očekávat, že návrh legislativním procesem projde bez jakýchkoli problémů.

O kontroverzích v Radě už byla řeč, o většinovém názoru EP zatím není nic známo. Dá se však předpokládat, že poslanci návrh podpoří. S ohledem na to, že legislativa nesporně výrazně ovlivní celkovou organizaci veřejné dopravy ve všech členských zemích, bude velmi zajímavé sledovat její další vývoj.

Zapojení letecké dopravy do boje proti klimatickým změnám

Komise 20. července měla schválit komuniké, v němž se staví za aktivní zapojení leteckých společností do boje proti klimatickým změnám v souladu se závazky Kjótského protokolu. Přestože tak nakonec neučinila, očekává se, že se tak stane v průběhu dohledné doby – i navzdory všem kritikům.

Legislativní pozadí

29. července byl zveřejněna studie a zpráva o výsledcích veřejné konzultace, které záměr Komise podpořily a označily jej za realizovatelný. Komise preferuje, aby se letecké společnosti podílely na evropském systému emisního obchodování podobně jako průmyslové podniky.

Sporné body

Provozovatelé aerolinek (Asociace evropských aerolinek – AEA) to odmítají. Podle nich dochází s navyšováním objemu letecké dopravy k jejímu plynulému zefektivňování a množství produkovaných emisí tak zůstává víceméně konstantní.

Zmiňovaný Kjótský protokol je obecně uznávaným dokumentem, ale jeho praktické naplňování pokulhává, nehledě na to, že i při dodržování jeho parametrů by k žádnému rapidnímu snížení objemu

skleníkových plynů v globálním měřítku nedošlo. Dokument navíc v souvislosti s „bojem“ proti skleníkovým plynům upravuje pouze vnitrostátní leteckou dopravu, nikoliv však mezinárodní. Za snahou Komise jsou tedy patrné zejména dva motivy: snaha učinit z EU alespoň v jedné oblasti (ochrana životního prostředí) světovou velmoc č. 1 a potažmo uspokojit vlastní regulatorní potřeby. Poněkud překvapivě ji v tom podporuje i Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO).

Obsah komuniké

V samotném komuniké Komise figurují čtyři možnosti, jak s emisemi, které při letecké dopravě vznikají, bojovat: výzkum, úprava řízení leteckého provozu, zdanění energií (leteckého benzínu) a zařazení letecké dopravy do evropském systému emisního obchodování.

Poslední z možností (avšak paralelně vedle zbývajících tří) Komise preferuje, protože jde podle jejího názoru o neschůdnější cestu. Podobný systém už v EU od začátku roku 2005 funguje a vztahuje se na největší průmyslové podniky.

Další vývoj

Komise počítá s předložením legislativního návrhu v průběhu roku 2006 poté, co jedna z jejích pracovních skupin připraví podklady pro praktické provedení začlenění letecké dopravy do stávajícího systému.

Kritici se proti záměrům Komise ostře postavili. Především AEA oznámila, že existuje dostatek efektivnějších nástrojů, jimiž je možné emise snížit, než zařazení do systému emisního obchodování. Patří mezi ně mj. i výzkum, který Komise v souvislosti s leteckou dopravou staví spíše na vedlejší kolej. Další reakce prozatím nebylo možné vzhledem k „prázdninovému provozu“ většiny relevantních institucí zaznamenat, nicméně hned na podzim lze očekávat, že se k danému problému vyjádří i další aktéři. Do budoucna půjde nesporně o další z „evergreenů“ evropské legislativní iniciativy, podobně jako jimi jsou např. návrh směrnice o službách či o pracovní době.

Revize směrnice o univerzální službě

ECTA, organizace reprezentující evropské telekomunikační operátory, vyzvala 22. července Komisi k revizi směrnice 2002/02/ES o univerzální službě, která podle ECTA už neodpovídá požadavkům na vytváření konkurenčního prostředí v telekomunikačním sektoru. Komise sice v souladu s platnou normou vydala 24. května formální hodnocení toho, nakolik je směrnice potřebná a užitečná, ale s její změnou nepočítá.

Obsah výzvy

ECTA nepožaduje rozšíření předmětu směrnice na mobilní operátory a poskytovatele vysokorychlostního připojení k internetu, protože tam je tzv. univerzální služba díky konkurenčnímu boji už „automaticky“ prakticky dostupná: pokrytí je takřka sto procentní a za „rozumnou“ (affordable) cenu. Cílem je spíše „byrokratické uvolnění“ na poli pevných linek.

I zde by podle ECTA měl fungovat především trh, který by univerzální službu zajistil nesporně lépe než legislativní akt. Ostatně pojem univerzální služby je při existenci různých prostředků komunikace v současnosti už spíše nadbytečným. Jedinou výjimku ECTA připouští v případě nízkopříjmových či jinak (objektivně) znevýhodněných skupin. Těm by však univerzální služba neměla být zaručena afilací ke konkrétnímu operátorovi, jak je tomu dosud, ale spíše příspěvkem, s nímž by bylo možné investovat do služby podle konkrétního výběru.

Další vývoj

Vzhledem k načasování prohlášení ECTA nebylo možné zaznamenat žádné reakce relevantních aktérů. Komise jej pouze vzala na vědomí.

Debata o univerzální službě a jejích legislativních úpravách však na úrovni EU nesporně bude pokračovat, protože vývoj na poli telekomunikací je překotný. ECTA např. označila technologii VoIP (internetovou telefonii) za další mezník, s nímž bude třeba počítat. Nutno konstatovat, že čím méně oblastí bude zahrnuto pod hlavičku univerzální služby, tím více možností konzumentům nabídne trh. Alespoň dosavadní praxe mobilních operátorů (minimálně v národním kontextu, nepočítaje v to roaming, který však není univerzální službou) to potvrzuje.

„Rozvojová dávka“ z prodeje letenek

Komise 1. září zveřejnila pracovní dokument, v němž jsou analyzovány možnosti, jak dosáhnout tzv. miléniových rozvojových cílů OSN v rámci EU. Komise navrhla, aby se z prodeje letenek v EU financovala oficiální rozvojová pomoc. Prozatím však není jasné, zda by tzv. rozvojová dávka (některými považovaná za první zárodek celoevropské daně) měla být povinná, nebo by měla být založena na dobrovolnosti leteckých přepravců, resp. cestujících.

Legislativní pozadí

O otázce „rozvojové dávky“ jednala už v červnu Rada, ovšem ke konkrétnímu závěru nedošla. Už tehdy se ale proti záměru postavila Mezinárodní asociace letecké dopravy (IATA).

Podle ní by jeho realizace vedla ke zdražení letecké dopravy. IATA tvrdí, že pro rozvoj tzv. třetího světa dělá dost tím, že je umožňuje turistům navštívit.

Obsah dokumentu

Dokument Komise počítá krom povinné, nebo dobrovolné dávky i s jejími různými výšemi: jedno, nebo pět euro v případě vnitroeurospýských letů a dvě, nebo deset euro v případě letů mimo-eurospýských.

Pokud by byla dávka posazena na nižší úroveň (jedno, resp. dvě eura), pak by se podle Komise ročně vybralo 172 mil. €, resp. 572 mil. € v závislosti na tom, zda by dávka byla povinná, nebo ne. (Komise počítá, že do dobrovolného schématu by se zapojilo na 30 % cestujících.) V případě vyšší dávky (pět, resp. deset euro) by objem vybraných prostředků vzrostl o 290 mil. €, resp. 2,8 mld. €.

Další vývoj

Přestože Komise ve zveřejněném textu konstatovala, že zavedení dávky (ať už povinné, nebo ne) by se výrazně nepodepsalo na poptávce po letenkách (Komise očekává její snížení o 0,5 až 4%), lze v následujícím období čekat, že se otázka „rozvojové dávky“ stane jednou z těch, které budou – byť nejspíše zástupně – definovat politickou debatu na úrovni EU.

Nejde totiž jen o dávku jako takovou, ale i o roli, jakou chce EU hrát v globální politice, a o míru, jakou chce EU působit re-regulačními opatřeními na vlastní jednotný vnitřní trh. Zavedení „rozvojové dávky“ s sebou ponese mj. i zvýšené administrativní náklady a stížnosti cestujících. Nehledě na skutečnost, že země, jejichž ekonomiky jsou založeny na cestovním ruchu (např. Řecko), potenciálně přijdou o relativně vysoký objem příjmů. Francie se za podpory Velké Británie naopak postavila za zavedení „rozvojové dávky“.

Rada ministrů hospodářství a financí (EcoFin) se otázce věnovala na svém neformálním zasedání v Manchesteru ve dnech 9.-10. září. Ke konkrétnímu závěru (konsenzu) však nedospěla.

Nové směry pro udělování státní pomoci v sektoru letecké dopravy

Komise 6. září prezentovala nové směry pro udělování státní pomoci v sektoru letecké dopravy. Ty stávající jsou z roku 1994 a podle Komise jsou už nevyhovující. Hlavní inovací jsou revidované podmínky pro pomoc letištím a leteckým společnostem, které využívají regionálních letišť.

Obsah nových směrů

Komise dosud podporu letišť z veřejných zdrojů nepovažovala za státní pomoc, která je podle smluv nepřijatelná. Nyní má být všem letištím, která ročně přepraví více než 5 mil. cestujících, státní pomoc odepřena.

Základním principem nových směrů je požadavek, aby z případné povolené státní pomoci (rozhodovat bude Komise) neprofitoval pouze jeden vybraný dopravce. Státní pomoc navíc bude muset být meritorně i časově omezená. Preferováno bude vytváření nových a/nebo regionálních linek a navyšování jejich frekvence, především pak v tzv. periferních nebo ultraperiferních regionech.

Hodnocení

Pokud budou nové směry uvedeny do praxe, výrazně se omezí možnost jednotlivých členských zemí podporovat vlastní letiště. S ohledem na liberalizaci trhu jde o pozitivní krok.

Problémem však je, že nové členské státy neměly tolik prostoru pro vytvoření sítě letišť jako bývalá „patnáctka“. Reakce zainteresovaných stran se nicméně nepodařilo získat, stejně jako informaci o tom, odkdy budou nové směry platit.

1.4 RADA

1.4.1 Agriculture and Fisheries Council

Renovovaný návrh reformy cukerního pořádku

Předmětem jednání Rady ministrů zemědělství, které se uskuteční ve dnech 19. – 20. září, bude dle očekávání vedle projednávání financování zemědělského sektoru včetně návrhu nařízení o zřízení fondu pro rozvoj venkova EAFRD opět i kontroverzní návrh reformy cukerního pořádku.

V této oblasti, která stále náleží k nejregulovanějším a nejcitlivějším komoditním odvětvím společné zemědělské politiky (CAP) se během roku jedná o již druhý návrh na praktické provedení liberalizace trhu, na niž v této oblasti silně tlačí především WTO. Ta s podzimem 2005 začíná s dalším kolem jednání v Doha, věnovaným z velké části též problematice světových zemědělských trhů a pozici rozvojových států na nich.

Již na jednání Rady ministrů zemědělství, která proběhla ještě 17. července a na niž byl nový návrh reformy cukerního pořádku poprvé před-

staven komisařkou Boelovou, se zvedl protest 7 členských zemí (proti původnímu návrhu protestovalo 10 členů, většinou z řady nových zemí, které původní návrh explicitně znevýhodňoval, poněkud překvapivě mezi nimi nebyla ČR a též Polsko, které v současném návrhu reformy získalo velký prostor a „probojovalo“ se tak mezi skupinu zemí, v níž figuruje Francie či Španělsko, které téměř nepocítí zmenšení kvóty na výrobu cukru).

Cílem reformy cukerního pořádku je zmenšení objemu výroby cukru v EU a především jeho ceny, která je dosud silně dotována, a proto až třikrát překračuje ceny světové. Zmenšení evropské produkce má za cíl „vpustit“ na evropský trh producenty této komodity z rozvojových zemí, jak na tom trvá WTO. Původní návrh „řešil“ tento problém poněkud neférovým způsobem: explicitně zařazoval nové členské země mezi tzv. nekonkurenceschopné státy, u nichž se počítá v budoucnu s postupným útlumem až úplnou likvidací výroby cukru. Obsahoval též možnost převoditelnosti kvóty udělené cukrovaru v případě jeho krachu mimo hranici členského státu, což by znamenalo fakticky přesuny výroby cukru napříč hranicemi členských států jen do určitých oblastí EU.

■ Tyto sporné klauzule nový návrh již neobsahuje. ČR se dle něj zařazuje do skupiny zemí (spolu např. s Maďarskem), které sice zaznamenají útlum výroby v důsledku snížení kvóty, k určitému útlumu však již od počátku 90. let došlo a snížení kvóty nebude dle nového návrhu tolik masivní. Návrh však počítá s výraznějším snížením (až o 39%) výkupní a garantované ceny cukru (ceny, jíž mají zaručenu producenti), což vyvolává odpor právě producentů kruhů (zemědělců více než cukrovarů, jimž má na konverzi v případě reorientace výroby přispět EU). K protestujícím proti sloučení vývozní a výrobní kvóty na cukr (kvóty A a B) se tentokrát poněkud překvapivě přidalo též Polsko, námitky vůči návrhu vyslovilo též např. Estonsko, které požaduje výraznější snížení garantovaných cen až úplnou liberalizaci trhu s cukrem. Návrh reformy totiž představuje stále ještě regulační opatření, nejde tedy opět o liberalizaci, jak jej prezentuje Komise, ale spíše o „řízené“ zmírnění nejsilnějších asymetrií v této oblasti v podobě prodeje masivně dotovaného cukru, který WTO považuje za příklad dumpingu. Zemědělci mezitím dávali najevo svůj protest proti návrhu velmi hlasitě, otevřenými demonstracemi před budovou, v níž se červencové zasedání Rady konalo.

■ V září vůči novému návrhu podala protest též skupina poslanců EP, očekává se tedy, že první oficiální schůzka Rady 19. září bude z hlediska pojednávání této otázky zřejmě plná kontroverzí.

1.4.2 EcoFin

Výzva ke společnému postupu v otázce kompenzace vysokých cen pohonných hmot spotřebitelům

■ Neformální schůzka ministrů financí EU 9.–10. září v Manchesteru byla věnována problému rostoucích cen pohonných hmot a jejich dopadu na spotřebitele.

Tři z 25 vlád členských zemí (Belgie, Nizozemí a Polsko) se totiž rozhodly kompenzovat narůstající ceny snížením spotřební daně. EU však na tento krok reagovala požadavkem, aby se členské státy vzdaly jednostranných akcí a naopak koordinovaly kroky na evropské úrovni. EU tak opět prokázala ochotu i moc aktivně promlouvat do otázek daňové politiky členských států, přičemž v tomto případě odmítla autonomní rozhodnutí některých svých členů ke snížení spotřební daně a požaduje společný postup členských zemí.

■ „Společný postup“ se přitom prozatím nese pouze v rovině rétoriky, Komise navrhuje veřejnou výzvu směrem k USA, aby přistoupily na politiku energetických úspor a ke kartelu OPEC, aby zásoby paliv zpřístupnil.

Nejedná se tedy o žádné konkrétní kroky, které by vedly ke snížení cen pohonných hmot za situace, kdy polovinu jejich současné ceny (i po tržním nárůstu v důsledku hurikánu Katrina a opatřeních OPEC) stále tvoří daňové zatížení. Dalším krokem, který může pouze nepřímou pozitivně ovlivnit vzniklou situaci (a má navíc byrokratický charakter) je plán Komise vytvořit po zmapování ropných zásob jednotlivých členských zemí jejich registr a statistiku, což by po zveřejnění mělo údajně zamezit spekulacím s nákupy ropy na černém trhu, které ženou její ceny ještě výše. Další navrhované „společné kroky“ představují podporu investic do obnovitelných zdrojů energie.

Hodnocení dosavadního společného postupu

O žádném z těchto kroků přitom nelze říci, že by mohl po své aplikaci disponovat takovým bezprostředním vlivem na snížení cen pohonných hmot jako právě zmírnění břemene spotřební daně. EU tak poměrně jednoznačně prokázala, že dává přednost zachování a uplatnění kontroly nad daňovou politikou členských států před řešením situace, která je nevýhodná především pro spotřebitele pohonných hmot, kterými jsou nejen všichni řidiči a cestující v automobilové dopravě, ale také spotřebitelé výrobků, které jsou distribuovány, dováženy a převáženy prostřednictvím automobilové dopravy (včetně potravin).

1.4.3 Transport, Telecom and Energy Council

Směrnice o pracovní době strojvůdců

Rada 18. července schválila směrnici o pracovní době strojvůdců podílejících se na přeshraniční dopravě.

Legislativní pozadí

Norma upravuje minimální standardy v dané oblasti a doplňuje platnou směrnici o pracovní době (2003/88). Návrh byl přijat formou sociálního dialogu a do jeho projednávání nebyl zainteresován EP. Ani Rada nebyla v tomto případě oprávněna přijímat pozměňovací návrhy.

Návrh se jevil jako kontroverzní už při projednávání ve Výboru stálých zástupců v květnu. Tehdy se proti němu postavila Velká Británie, Nizozemsko, Slovensko, Německo, Litva, Itálie a ČR. Při červencovém hlasování v Radě se zdrželi pouze zástupci Velké Británie, Slovinska a Rakouska, ostatní byli pro. Předmětem kritiky byly především harmonizační požadavky, které se podle odpůrců návrhu budou dostávat do konfliktu s požadavky na zajištění tzv. čtyř svobod, především volného pohybu služeb a kapitálu.

Obsah směrnice

Směrnice specifikuje minimální požadavky na odpočinek pracovníků (minimálně 12 hodin denně, jednou týdně lze zkrátit na 9 hodin) a na dobu řízení (celkově nesmí překročit 80 hodin během 14 dnů).

Strojvůdci také nesmějí trávit více než jednu osmi-hodinovou dobu odpočinku mimo domov.

Nařízení o digitálních tachografech

Mezinárodní unie pro silniční dopravu (IRU) 4. srpna znovu otevřela otázku nařízení o digitálních tachografech. Požádala britské předsednictví o urychlené uspořádání zvláštního zasedání Rady ministrů dopravy a o stanovení přesného kalendáře zavádění digitálních tachografů. Definitivní vybavení předepsaných nákladních vozů novými typy tachografů by mělo podle IRU nastat rozhodně později než v lednu 2006.

Legislativní pozadí

V lednu 2006 má vypršet lhůta pro zavedení tachografů, jež trvá už od dubna 2004 a původně měla uplynout 5. srpna 2005. Na nátlak IRU však byla prodloužena.

IRU argumentuje tím, že po prodloužení moratoria nebyl stanoven přesný harmonogram, který je pro zavedení tachografů nezbytný, a ohledně celé záležitosti panuje nejistota. Opomíná ale, že de iure je už nařízení o tachografech platné a Komise do 1. ledna 2006 pouze rezignovala na kontrolu jeho dodržování. IRU každopádně požaduje „realistické datum“. Jinými slovy příklon k návrhu EP, který počítal ještě před přijetím definitivního rozhodnutí o lednu 2006 s termínem 5. srpna 2006.

Komise požadavek IRU v prohlášení odmítla s tím, že jak úřady členských států, tak i výrobci tachografů měli dostatek času na to, aby dostali svých závazků a vytvořili dopravcům prostředí pro plynulou konverzi z analogových na digitální přístroje. Rada se k argumentům IRU nevyjádřila vůbec.

Další vývoj

V období do konce roku 2005 lze přes dosa-
vadní relativní neúspěch očekávat stupňování aktivit IRU proti brzkému zavedení tachografů. Argumentace IRU počítající s technickými problémy při procesu konverze je podle všeho pouze záminkou.

Pravým důvodem odporu vůči digitálním tachografům je nejspíše fakt, že nové přístroje umožní mnohem lépe kontrolovat dodržování předepsaných dob odpočinku a – podle Komise – napomohou zajistit „férovou soutěž“ na jednotném trhu. Nutno dodat, že nařízení se ve spojení se zákazem tzv. kabotáže, jež se vztahuje na deset nových členských zemí, dotkne i českých dopravců. Pravděpodobně citelněji než těch, kteří působí v původní „patnáctce“.

II. ČÁST – PŘÍLOHA

AKTUÁLNÍ PROBLÉMOVÉ OBLASTI SPJATÉ S PŘÍPRAVOU LEGISLATIVY

2.1 BRITSKÉ PŘEDSEDNICTVÍ

Priority britského předsednictví v oblasti životního prostředí

Velká Británie 12. července ústy své ministryně Margaret Beckett zveřejnila priority v oblasti životního prostředí pro své půlroční předsednictví EU. Britové se přednostně chtějí zabývat třemi problémovými okruhy: klimatickými změnami, evropským systémem registrace, evaluace a autorizace chemikálií (REACH) a zlepšováním evropské legislativy.

Pokud Komise v dohledné době zveřejní materiály týkající se revidované strategie udržitelného rozvoje a tematických strategií, pak se britské předsednictví hodlá zabývat i jimi. Uvedenými prioritami Britové do značné míry navazují na předcházející priority lucemburské a očekávají podobný postup i od následujícího předsednictví, jehož se ujme Rakousko.

Obsah priorit

Britové se chtějí v průběhu svého předsednictví zaměřit především na pečlivou přípravu pozice EU na plánovaný summit v Montrealu, který se uskuteční na přelomu listopadu a prosince 2005 a kde se budou zainteresované státy snažit pokročit v jednáních o boji proti změnám klimatu. Británie chce v dané věci navázat na závěry summitu G8, který se konal začátkem července ve skotském Gleneagles, a potvrdit vedoucí roli EU. Jde o poměrně ambiciózní úkol vzhledem k tomu, že zmíněný summit, výrazně ovlivněný teroristickými útoky v Londýně, nedospěl k žádným závazným závěrům.

V otázce REACH se Velká Británie zavázala spolupracovat s EP a Komisí tak, aby Rada byla v listopadu schopna dosáhnout politické dohody o společném postoji k danému návrhu legislativy. V současnosti však na úrovni Rady konsenzus neexistuje.

Lepší a přehlednější legislativa je dlouhodobě na špičce pozornosti všech rozhodovacích orgánů EU.

Britské předsednictví chce navzdory všem dosavadním marným pokusům ze strany Komise i předcházejících předsednictví dosáhnout toho, aby (nejen) v oblasti životního prostředí byly vytvářeny proporcionální normy v souladu s potřebami občanů EU.

Hodnocení

Představené priority představují pouze zlomek toho, čím se EU na poli životního prostředí zabývá, nicméně jde o položky, které jsou obecně považovány za nejobtížnější.

Margaret Beckett při prezentaci svých záměrů před poslanci EP odmítla, že jsou pouze dílčí, neboť nezahrnují např. otázku chráněných oblastí Natura 2000 či záležitost tzv. Aarhuské konvence o přístupu k informacím o životním prostředí.

Mezi analytiky naopak panuje přesvědčení, že i s řešením zmíněných bodů bude mít britské předsednictví plno práce. Evropský úřad pro životní prostředí (EEB) se přesto postavil za evropské poslance a britské priority po jejich zveřejnění podrobil kritice. Směr, jimiž se ubírají, je podle něj správný, avšak chybí mezi nimi právě ony otázky, jejichž řešení požaduje EP. EEB zároveň britské předsednictví vyzval, aby usilovalo o co nejrychlejší dosažení shody o dalším finančním rámci tak, aby nebylo ohroženo plnění všech předpokládaných environmentálních závazků EU.

Priority britského předsednictví v oblasti veřejného zdraví

Britská ministryně Patricia Hewitt 13. července prezentovala priority předsednické země v oblasti veřejného zdraví. Velká Británie chce do konce roku 2005 posílit informování o „zdravých“ potravinách, chce se věnovat ochraně pacientů a pokusí se snížit rozdíly ve zdravotní péči v jednotlivých členských zemích.

Přestože jde o velmi ambiciózní plán, sama ministryně jej označila za realistický. S ohledem na dění v EU je pozoruhodné, že Británie nehodlá v daných oblastech primárně produkovat novou legislativu, ale chce v souladu s principem subsidiarity

(a v souladu s reálným fungováním národních zdravotnických systémů) především podporovat spolupráci mezi jednotlivými členskými zeměmi, popř. Světovou zdravotnickou organizací. Neznamená to ale, že se zastaví projednávání legislativy, která už figuruje v rozhodovacím procesu. Ministryně hodlá pokračovat v meziinstitucionálních negociacích podle vlastního harmonogramu tak, aby především otázka nutričních nároků na potraviny (počítaje v to záležitost vitamínů) byla na půdě Rady vyřešena do konce roku 2005.

Navzdory vlastnímu britskému hodnocení jsou navržené priority nejen ambiciózní, ale hlavně příliš obecné na to, aby bylo možné je během půl roku zrealizovat. Obecně se očekává, že priority se podaří naplnit jen zčásti, zejména pak ve formě pořádání četných konferencí, nikoli však v rovině praktické.

2.2 BUDOUCNOST EU

Evropská ústava a její budoucnost

Poměrně překvapivé prohlášení (vzhledem k rétorice, která v souvislosti s Evropskou ústavou převážně přicházela od představitelů struktur EU ještě v červnu 2005, navzdory výsledkům francouzského a holandského referenda) zaznělo 31. srpna při příležitosti oslav 25. výročí vzniku Solidarity v Polsku z úst předsedy Komise Barrosa.

Barroso, představitel liberálně orientované portugalské pravice, je znám ze svého ročního působení v čele Komise relativně racionálními a pragmatickými postoji k některým otázkám evropské politiky, které se mu však na politické scéně EU, ve vlastním týmu i proti některým představitelům členských států nedaří vždy prosadit (viz odmítnuté pokusy o reálnější a pragmatictější revizi Lisabonské strategie či prosazování nové směrnice o liberalizaci trhu se službami z jara 2005). V souvislosti s opětovným návratem k tématům strukturální i finanční budoucnosti Unie, k nimž mimo jiné patří i otázka Evropské ústavy, zamítnuté referendem ve dvou členských zemích, prohlásil, že dle jeho názoru neexistuje naděje na brzkou „resuscitaci“ dokumentu v předkládané podobě.

Politici představitelé EU, včetně reprezentantů klíčových institucí se pod vlivem událostí května a června 2005 (francouzské a holandské referendum, patová situace v souvislosti se zamítnutím navrhované podoby finanční perspektivy pro roky 2007-2013 na Evropské radě v červnu 2005) dohodli před odchodem na letní dovolenou na tom, že sporný dokument bude odložen po dobu „období reflexe“ do roku 2006.

Zejména zástupci Německa, ale též reprezentanti obou nejsilnějších frakcí v EP (socialisté a EPP-ED) se ale nyní netají tím, že „období reflexe“ by mělo být především jakýmsi „obdobím klidu“, během něhož by se mělo na vášně obklopující debatu o Ústavě zapomenout a po němž by dokument měl být opět předložen ke schválení občanům v Nizozemí i ve Francii.

Barroso naopak při své návštěvě Polska prohlásil (jak jej citoval jeden z nejvýznamnějších polských deníků Rzeczpospolita), že si nedovede představit, že by za těchto okolností mohl být v rámci EU v dohledné době přijat podobný dokument ústavního typu.

Takové prohlášení z úst de facto nejvýznamnějšího představitelů klíčového orgánu EU má velký význam a ilustruje do té doby zamlčované skutečnosti, že jak sporný charakter dokumentu, tak vědomí, že ignorování výsledků referenda by mělo být z právního i politického hlediska nepřijatelné, neunikaly ani hlavním představitelům evropských institucí. Bohužel, jak vyplývá dále z obsahu prohlášení předsedy Komise Barrosa, ani on se nepřiklání k možnosti využít situace v EU, kterou řada pozorovatelů komentovala před létem 2005 jako patovou, a daného „období reflexe“ k zásadní reformě nejen strukturálního charakteru, ale především pokud jde o politiky, priority, financování a fungování EU. Naopak se přiklání k variantě zachovat v dohledné budoucnosti platnost smlouvy z Nice. Toto prohlášení z úst klíčové osobnosti současné EU opět na jedné straně „bere dech“, vezmeme-li v potaz rétoriku, s níž byl veřejnosti předkládán text Evropské ústavy: jako jediná myslitelná varianta, bez jejíž platnosti by rozšířená EU nemohla fungovat. Nyní naopak předseda Komise do určité míry „překvapuje“ prohlášením o tom, že dosavadní zkušenost fungování EU-25 prokázala, že rozšíření Unie za současného zachování stávajících rozhodovacích mechanismů a institucionální struktury k žádnému kolapsu nevedlo. Na druhé straně je skutečností, že na přistoupení k EU čekají Rumunsko a Bulharsko, jejichž přístupová jednání jsou již uzavřena, obě země však byly ministry zahraničí členských zemí EU na jejich první „poprázdňinové“ neformální schůzce Gymnich ve dnech 1. – 2. září vyzvány ke „zrychlení reform“, členství v roce 2007 tedy ještě není definitivní záležitostí.

Neformální zasedání ministrů zahraničí „Gymnich“

Na schůzce ministrů zahraničí byla projednávána též velmi sporná otázka členství Turecka, vyjadřovali se i k možnosti zahájení přístupových rozhovorů s Chorvatskem, o které tato země žádá.

Dosavadní postup v těchto otázkách charakterizovala masivní podpora ze strany některých zemí pro variantu jakéhosi zvláštního „privilegovaného“ partnerství, nikoli plného členství. Výsledkem jednání ministrů zahraničí EU bylo uzavření nové dohody s Tureckem o pokračování rozhovorů, navzdory tomu, že Turecko odmítalo uznat Kypr. V chorvatském případě charakterizovala postoj EU dlouhodobá neochota zahájit přístupové rozhovory, dokud tato země nevydá Mezinárodnímu soudnímu tribunálu (ICTY) válečného zločince generála Ante Gotovinu. To vše staví evropské instituce a politiky do podezření, že se snaží různými důvody obhájit oddalování dalšího rozšiřování EU mimo jiné i proto, že je stávající mechanismus fungování „nestráví“. Nejde zdaleka jen o hledisko institucionální či strukturální, ale především o složitost problémů, které se komplikují, má-li o tak velké sumě otázek, které byly během více než 50 let fungování projektu evropské integrace převedeny na nadnárodní úroveň, být rozhodováno hlasem 27 a více států s odlišnou politickou minulostí a ekonomickými potřebami, zvláště je-li převážná většina těchto problémů provázána s otázkou evropských financí.

Budoucnost evropské ústavy očima EP

Téměř bezprostředně po Barrosově vystoupení na oslavách výročí založení polských anitkomunistických odborů se ozval zcela opačný hlas předsedy nejsilnější frakce EP (frakce EPP-ED) H. G. Poetteringa.

Podle Poetteringa konstituce není mrtvá a měla by být proto naopak předložena v roce 2006 (kdy již zřejmě dojde k obměně také na prezidentském postu ve Francii) k opětovnému hlasování. „Období reflexe“ si tedy předseda EPP-ED vysvětlil též svým způsobem: reflexí a obměnou má projít nikoli Ústava a potažmo EU, ale evropské politické špičky (obměnou personální) a snad i evropská veřejnost (obměnou názorovou).

Signály přicházející nejen z nitra evropských institucí, ale i od politických špiček členských států naznačují, že se po letní přestávce, kdy se konečně naplno ujímá „vlády“ také nová předsednická země, Velká Británie, obnovuje diskuse o nejspornějších otázkách politiky a fungování EU.

Zástupce frakce evropských liberálů v EP (ALDE) Andrew Duff z Velké Británie představil 6 možných cest dalšího postupu v otázce budoucnosti evropské ústavy: 1) úplné opuštění dokumentu a návrat k platné smlouvě z Nice; 2) zkusit předložit smlouvu k opětovnému schválení ve státech, v nichž neuspěla; 3) implementovat klíčové změny, které Ústava přináší především na poli politik pomocí sekundární legislativy a obejít tak nutnost měnit

primární právo; 4) snížit kvórum, tzn. že by ústavní smlouva mohla být přijata i za předpokladu, že by ji neratifikovalo všech 25 zemí, to by však znamenalo fatální zásah do dosud zachovávaného konsenzuálního systému přijímání změn primárního práva; 5) vytvoření nové klíčové smlouvy primárního práva prostřednictvím změn ve smlouvě z Nice; 6) vytvoření nové klíčové smlouvy primárního práva prostřednictvím jednání o změnách Ústavy, především opětovné jednání o jejích nejspornějších pasážích. Do diskuse o strukturální i politické budoucnosti EU se zapojují i politické osobnosti mimo instituce EU. Český prezident Klaus už během léta v českém a britském tisku představil svoji vizi Organizace evropských států, která by přeměňovala EU ze stávající nadnárodní struktury pohybující se na pomezí federálního státu a organizace v klasickou mezinárodní organizace evropských států. Proti této vizi se postavil např. polský premiér Kwaszniewski.

Barrosovy výzvy ke zmírnění regulace v EU

Předseda Komise Barroso v souvislosti s úvahami o budoucnosti EU, tentokrát v rovině praktičtějších úvah o jejím každodenním legislativním fungování, překvapil svými výzvami ke strážlivosti a racionalitě v regulativní činnosti EU v září ještě jednou.

Kritizoval tak trend, jenž je patrný v legislativě EU již řadu desetiletí, ale zejména v posledních letech, kdy EU přebírá na nadnárodní úroveň stále širší okruh pravomocí, což se v praxi projevuje doslova „chrčením“ nových a nových legislativních návrhů z Komise, která v nadnárodním pilíři vlastní dle platných smluv legislativní monopol (tuto poněkud absurdní skutečnost, která vylučuje z možnosti navrhnout legislativu např. skupinu poslanců EP, jak je standardní normou fungování demokratických politických systémů, neměnila ani euroústava). Přispěly k tomu patrně některé již skutečně absurdní legislativní návrhy, které se při jednání evropských institucí objevily v posledních měsících (směrnice o ochraně pracovníků proti nadměrnému slunečnímu záření projednávaná v září v EP). Barroso se ve svém vystoupení 14. září pokoušel i v reakci na to apelovat na zástupce institucí EU, aby aktivně přispívali k zeštíhlení evropské legislativy úplným zrušením některých nepřilíš logických právních norem, které způsobují přeregulovanost právního a potažmo i praktického života v EU.

Hodnocení Barrosova prohlášení

Praktický dopad podobných (potřebných) výzev ovšem v praktické politice EU komplikuje skutečnost: velmi záleží (navzdory platným normám primárního i sekundárního práva apod., zakotvují-

cím roli jednotlivých institucí) na reálné síle dané osobnosti a její schopnosti čelit opačným tlakům. Barrosovo předsednictví je z tohoto hlediska prozatím hodnoceno jako poměrně slabé (viz odmítnutí jím navrhované revize Lisabonské agendy, prosazované směrnice o službách i neschopnost zaujmout silnější stanovisko v otázce patové situace obklopující finanční perspektivu pro roky 2007-2013).

2.3 FINANCE EU

Návrat k diskusím o finanční perspektivě 2007-2013

Počátek září přinesl spolu s prvními schůzkami evropských institucí (neformální „Gymnich“ Rady ministrů zahraničních věcí členských států ve dnech 1. – 2. září, opět neformální schůzka EcoFin ve dnech 9. – 10. září, plenární zasedání EP 5. – 9. září) návrat k diskusím o problémech, které představitelé EU opustili před letní přestávkou.

Náleží k nim zejména budoucnost finanční perspektivy pro roky 2007 – 2013, velmi sporné téma, které na jednání Evropské rady v červnu 2005 skončilo odmítnutím navržených parametrů především ze strany současné předsednické země EU, Velké Británie, ale též dalších čistých plátců do evropského rozpočtu (např. Nizozemí a Švédsko, kteří představují největší přispěvatele nikoli v absolutních číslech – tím je Německo – ale v přepočtu na obyvatele).

Skupina čistých rozpočtových plátců v čele s Velkou Británií navrhovala restrukturalizaci rozpočtové politiky EU, včetně napadení nejvíce „neuralgického“ bodu evropských financí – společné zemědělské politiky, do níž proudí stále největší podíl rozpočtových výdajů.

Jednání o finanční perspektivě bylo odloženo na podzim 2005, přičemž počátek září byl poznamenán v této oblasti především rétorickými výzvami představitelů evropských institucí i států směrem k předsednické zemi s apelem na řešení situace.

Ve prospěch co nejrychlejšího přijetí nové finanční perspektivy se vyslovili na zářijové schůzce Visegrádské skupiny premiéři ČR, Maďarska, Polska a Slovenska.

Nutno však zdůraznit, že jejich postoj vzhledem k britským návrhům restrukturalizace a reformy systému evropského financování nebyl zcela jednotný. K britské pozici se nejsilněji přikláněl premiér Slovenska, země, která je známa vstřícnou daňovou politikou vůči investorům (včetně rovné daně), zažívá od vstupu do EU výrazný hospodářský růst a zřejmě si silněji než vláda česká uvědomuje skutečnost, že s postupným rozšiřováním EU o chudší státy se bude posouvat do pozice rozpočtového plátce. Z této pozice je jednodušší pochopit postoj

současných čistých plátců, kteří upozorňují na to, že donátorská a redistribuční podstata financování EU je dlouhodobě neudržitelná.

Sporné body

Ze všech zemí Visegrádské skupiny má nejvíce reálný (a pochopitelný) zájem na zachování stávajícího systému financování (včetně největšího podílu CAP na rozpočtových výdajích) Polsko, které se má dle přístupové smlouvy po roce 2013 stát největším příjemcem zemědělských dávek a přímých plateb (v tomto roce má dosáhnout podíl přímých plateb pro 10 nových členských zemí 100% nárokové částky). Z hlediska zbývajících tří zemí je však přijatelnější restrukturalizace rozpočtové politiky, která by vyžadovala menší kontribuce členských zemí do rozpočtu a menší přerozdělování. Do určité míry by byl pochopitelný argument maďarského či českého premiéra o tom, že je třeba přijmout dlouhodobý plán financování EU kvůli zachování nároku nových členských zemí na platby ze strukturálních fondů (regionální a kohezní politika), dohodnutého opět v Kodani. Zkušenosti z prvního roku členství v EU však ukazují, že potřeba zachování systému regionální politiky financované prostřednictvím strukturálních fondů není vždy nejlépe obhajitelným argumentem. ČR se během prvního roku členství nedařilo vyčerpávat finanční částky, na něž má z přístupové smlouvy nárok, především v důsledku zpoždění plateb ze strany EU. Tyto argumenty naznačují, že pro menší, nezemědělskou členskou zemi, orientující se na liberální ekonomickou politiku (ekonomiky Pobaltí, Slovensko) je výhodnější vyměnit pozici člena – čekatele na finance (pozici do značné míry prozatímní) za pozici obhájce změn rozpočtové a finanční politiky EU. Naznačují též, že členové kooperativní skupiny založené na geografických a historických tradicích spolupráce (jako je Visegrádská skupina) nemusí mít v prostředí EU vždy totožné zájmy, zejména z hlediska finanční politiky.

Vedle představitelů členských zemí EU se s výzvami na uzavření jednání o finanční perspektivě (zřejmě bez zbytečných „experimentů“ s reformou této politiky) obrátila na Velkou Británii i Komise, která opět využívala argumentů používaných již během červnového jednání Evropské rady, o tom, že pokud nebude konsensu dosaženo do 1. ledna 2007, poškodí to zejména nové členské země a jejich zisky ze strukturálních fondů. Británie prozatím zaujala vyčkávací pozici, snaží se však komunikovat s představiteli členských států o jejich představách řešení problematiky finanční perspektivy.

Britský ministr průmyslu a obchodu Alan Johnson přítom na zasedání Výboru EP pro regionální rozvoj

potvrdil, že neexistuje žádný havarijní „plán B“ pro regionální politiku v případě opětovného zamítnutí finanční perspektivy. Potvrdil v tomto kontextu odhodlání Británie coby předsednické země dodržet svůj slib a dotáhnout do konce jednání o finanční perspektivě včetně parametrů financování regionální politiky a strukturálních fondů během listopadu, tedy ještě do konce roku 2005. Podle jeho názoru v oblasti regionální politiky (na rozdíl od zemědělství) existují mezi zástupci členských zemí spíše rozpory technické, nikoli zásadní povahy a jmenoval přitom celkem 5 sporných oblastí. Do jaké míry se však toto optimistické očekávání Británie vzhledem ke sporům mezi členskými státy o financování oblasti zemědělství naplní, to bude představovat jedno z klíčových politicko-legislativních témat diskusí a sporů v EU během podzimu a zimy 2005.

Příprava rozpočtu pro rok 2006

Patová situace ovšem každopádně neohroží přípravu rozpočtu pro rok 2006, které bude věnováno jednání Rady a rozpočtového výboru EP během podzimu 2005.

Rozpočet pro příští rok je sestavován ještě dle parametrů stávající finanční perspektivy, kterou je Agenda 2000, přizpůsobená od roku 2004 rozšířené EU. K první rámcové dohodě o parametrech nového rozpočtu pro rok 2006 již dospěl EcoFin. Debaty, které proběhly, v rámci zářijových zasedání výborů EP i plenárního zasedání naznačily kritiku ze strany některých frakcí EP (socialisté) vůči rozpočtovým prioritám obhajovaným ze strany EcoFin. Protestují především proti tomu, že EcoFin požaduje šetření ve výdajích, a to především v těch, které mají směřovat do oblastí priorit Lisabonské agendy.

2.4 JUSTICE A VNITRO

Agendě neformálního setkání Rady pro justici a vnitro, které se uskutečnilo po měsíční přestávce v září, dominovalo téma boje proti terorismu. Tato tematika byla silně akcentována i v průběhu plenárního zasedání EP ve dnech 5. – 9. září. Na stůl poslanců se totiž (prozatím pouze v prvním čtení) dostal návrh sporné legislativy, který na svém posledním červencovém zasedání i na mimořádném jednání svolaném na 7. července pod vlivem teroristických útoků v Londýně projednávala též Rada ministrů. Dohodla se přitom, že verdikt nad kontroverzní směrnicí má být na půdě Rady vydán do října 2005.

Rámcová směrnice o zadržování a skladování telekomunikačních dat s problematikou boje proti terorismu velmi úzce souvisí.

Jedná se o balík právních norem umožňujících či přímo ukládajících povinnost telekomunikačním firmám zadržovat a skladovat po několik měsíců osobní data spjatá s dálkovým přenosem mezilidské komunikace, tedy data týkající se např. telefonických rozhovorů či e-mailové komunikace, která později mohou být využita policií. Jedná se o data technické povahy, jako je délka rozhovoru, čas v němž se odehrál či typ přístroje, s jehož pomocí komunikace probíhala, nejde tedy o samotný obsah rozhovorů či zpráv.

Sporné body

Přesto řada poslanců z řad socialistů, ale i liberálů varuje před tím, že podobná opatření nepřiměřeně zasahují do svobody jednotlivce a ohrožují právo na ochranu osobních údajů. Proti nařízení se brání též telekomunikační firmy, součástí legislativy je totiž též zákonný postih firem, které by se pravidly a povinnostmi zadržování komunikačních dat neřídily. Na prosazení kontroverzní legislativy, která se na agendě evropských institucí (především Rady pro justici a vnitro) vyskytovala několik měsíců měla ještě před letní přestávkou velký zájem současná předsednická země Velká Británie. Británie na půdě EU hodlala během svého půlročního předsednictví coby své legislativní a politické priority prosazovat právě přísnější opatření související s protiteroristickým bojem, navzdory tomu, že by podobná opatření mohla směřovat až ke shromažďování, registraci a větší policejní a centralizované kontrole nad osobními údaji, a to ještě před tragickými sériemi teroristických útoků, které se v Británii odehrály během července 2005. Britský ministr vnitra při svém jednání s Výborem EP pro občanská práva přímo prohlásil, že v dnešní době získává právo člověka na bezpečí před hrozbou zabití např. cestou do práce větší důležitost nežli ochrana soukromí. Tento postoj však řada představitelů EP považuje za sporný, jak odhalila bouřlivá debata o této rámcové směrnici, jež se odehrála během zářijového plenárního zasedání EP.

Nesouhlasný postoj vůči britské pozici v otázce této směrnice vyjadřuje také Komise, která jej dává najevo snahou o předložení alternativní legislativy, jak ohlásil ještě v červenci předseda Barroso.

Jejím cílem je právě snaha zapojit výrazněji do rozhodování o této legislativě EP. Dle platného primárního práva má totiž v otázkách harmonizace norem trestního práva a nadnárodní spolupráce policejních orgánů stále ještě hlavní slovo Rada ministrů, která rozhoduje konsensuálně, EP je pouze konzultován (tuto situaci by v některých případech měnilo přijetí Evropské ústavy). Komise proto v září předložila alternativní návrh směrnice, jehož formálně právní

parametry umožňují, aby o ní EP mohl spolurozhodovat. Očekává se tedy, že v případě této „konkurenční“ směrnice bude zmírněn její kontroverzní obsah a EP bude umožněno vsunout do něj celou řadu pozměňovacích návrhů. Ostrý postoj Británie k tematice mezinárodního terorismu souvisel jak s dlouholetými zkušenostmi země s protiteroristickým bojem (působení IRA), tak s obavou vyplývající z masivního angažmá Británie v Iráku, obavou, již potvrzovaly zprávy tajných služeb a již bohužel potvrdily i reálné události z léta 2005. Britští zástupci se snaží přesvědčit Komisi a EP především o tom, že jejich zkušenosti s vyšetřováním červencových atentátů (v britském případě mimochodem mimořádně úspěšné, což dosvědčuje dlouholetou zkušenost a profesionalitu britských tajných služeb a policie v této oblasti) ukazují, že např. užití biometrických údajů v identifikačních průkazech či kontroverzní posílení pravomocí policie a tajných služeb při shromažďování a opatrování důkazů by v budoucnu napomohlo snadnější identifikaci pachatelů.

Očekává se proto, že se zástupci Británie budou během podzimu na půdě evropských institucí včetně Rady a EP snažit prosazovat právě normy související na jedné straně s ochranou veřejnosti proti terorismu, na druhé straně s posilováním kontroly policie nad veřejností.

Jedná se především o další dva sporné legislativní dokumenty: Jedním z nich je European Evidence Warrant (evropský důkazní rozkaz), posilující významným způsobem pravomoci policie při nadnárodní spolupráci v opatrování důkazů přes hranice členských států. Tuto legislativu hodnotili jako spornou i právní experti porovnávající trestní řády jednotlivých členských zemí, dospěli totiž k názoru, že jeho aplikace si vyžádá vyšší harmonizaci trestního práva, které ve všech zemích neumožňuje pro stejné kategorie trestních činů aplikaci stejných metod opatrování důkazů (např. rozkaz k domovní prohlídce). Druhou spornou směrnicí, která by měla být na půdě Rady podobně jako European Evidence Warrant projednána a schválena nejpozději v prosinci 2005, je směrnice umožňující efektivnější výměnu dat při přeshraniční spolupráci policejních sborů. Všechny tyto legislativní normy vyvolávají současně obavu z trendu, který umožňuje efektivnější a komplexnější zadržování osobních údajů citlivé povahy a jejich shromažďování na nadnárodní úrovni, navíc sdílení policejními jednotkami různých členských států a potažmo efektivnější a komplexnější sledování občana. Do prosince 2005 mají navíc členské státy přijmout společné bezpečnostní standardy identifikačních průkazů (jedná se o zná-

mé vybavení občanských průkazů biometrickými údaji, které již bylo schváleno a vyvolalo v členských zemích určité kontroverze). Tato povinnost neznamená automaticky, že by měly být do prosince 2005 všechny identifikační karty těmito prvky vybaveny, členské státy jsou pouze povinny přijmout právní normy umožňující v budoucnu identifikační karty tímto způsobem vybavit. Do konce roku 2005 má být přijata též legislativa zavazující členské státy k efektivnější ochraně klíčových infrastruktur proti případným teroristickým útokům (dopravní tepny, zdroje pitné vody apod.), Komise je do října 2005 povinna předložit legislativní návrh týkající se postupného vzniku registru jmen pasažérů letecké dopravy.

Jedná se tedy převážně o legislativu zasahující významným způsobem nejen do právních rádu a legislativní činnosti jednotlivých členských států, ale dotýkající se též významným způsobem valné většiny jednotlivců, ať již bude vyžadovat významnější investice státu do vnitřní bezpečnosti (ochrana infrastruktury, vybavování osobních průkazů dalšími ochrannými prvky), nebo významnějším způsobem zasahovat do soukromí jednotlivce (další shromažďování citlivých osobních údajů na nadnárodní úrovni, vyšší pravomoci sítě nadnárodní policejní spolupráce Europol).

Případ směrnice o zadržování a skladování dat elektronické komunikace přitom dokládá, že se její vyhraněný postoj budou v této snaze zřejmě pokoušet brzdit nadnárodní složky institucionální struktury EU, EP a Komise. Nesouhlasný postoj k příliš striktnímu obsahu navrhovaných norem již při projednávání směrnice o zadržování a skladování telekomunikačních dat prokázali v EP např. poslanci frakce Zelených, kteří se pokoušeli kontrovat zástupci britského ministerstva vnitra poukazem na některé další původně připravované legislativní normy, jejichž termín projednání byl též v Haagském programu a dalších rámcových legislativních programech pro oblast justice a vnitra stanoven nejpozději na konec roku 2005 a které britské předsednictví v oblasti justice a vnitra odsunulo do pozadí. Jedná se především o rámcové rozhodnutí týkající se práv osob obviněných a podezřelých z trestních činů. Zástupci jiných politických frakcí v EP (např. Nezávislých demokratů) naopak požadují bojovat účinněji s terorismem pomocí přísnějších pravidel vyhošťování osob (např. islámských duchovních, kterým bude možné prokázat hlásání výzev k násilí), případně pomocí zpřísnění příhraničních imigračních kontrol (zástupci Velké Británie v EPP-ED).

2.5 ZEMĚDĚLSTVÍ

Neformální setkání, na němž se 9. – 12. září sešli ministři zemědělství tentokrát společně se zástupci vládního resortu pro životní prostředí v rámci EU-25 se zabývalo po letní přestávce frekventovanou a spornou otázkou (v tomto resortu) zemědělských trhů a zemědělské výroby jen okrajově, v souvislosti s problematikou vlivu zemědělské činnosti na životní prostředí a klimatické změny.

Agentura EU pro životní prostředí konstatovala v souvislosti s devastujícími požáry, k nimž došlo v létě 2005 ve Španělsku a Portugalsku, že je nutné v budoucnu s nepříjemnými efekty klimatických změn počítat i kvůli narůstajícím plochám opuštěné, ladem ležící půdy na území EU a vylidňování venkova. Přírodní katastrofy typu rozsáhlých požárů v oblastech suchého klimatu lze tedy považovat do určité míry i za výsledek na jedné straně takové podoby společné zemědělské politiky, která v EU existovala 40 let (hlavní „filosofie CAP bylo intenzivní zemědělství ve jménu dotované nadprodukce), na druhé straně krize této politiky (v důsledku tlaku WTO a zvýšené konkurence zemědělských produktů třetího světa po liberalizaci některých sektorů CAP dochází k omezení zemědělské výroby a opuštění půdy, předtím intenzivně využívané, která zarůstá převážně travou, snadno vznětlivou v suchém klimatu).

Otázku klimatických změn, jejich neblahých důsledků a trvale udržitelného rozvoje přitom akcentuje současné britské předsednictví Rady jako jednu ze svých politických priorit. Zemědělství EU přitom představuje hned po energetickém sektoru 2. největšího producenta skleníkových plynů (zodpovídá za 10% jejich globální produkce), což je poměrně málo známá skutečnost.

Diskutované téma do určité míry souvisí i s problematikou podpory rozvoje venkova, která je v současnosti akcentována v rámci většiny jednání zemědělské Rady o rozpočtových a finančních otázkách. Je však sporné, zda taková podoba politiky rozvoje venkova, jakou prosazuje EU (jmenovitě Komise) prostřednictvím jednotlivých os nového rozpočtového programu EAFRD (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova), v níž hraje důležitou roli právě důraz na otázky zlepšení kvality životního prostředí, zabrání vylidňování venkova. Na druhé misce vah se totiž pohybuje snaha EU (k níž, je Unie nucena svými závazky vůči WTO) oslabovat zemědělskou výrobu v rámci svých členských zemí, což zmenšuje možnost pracovního uplatnění. „Osa konkurenceschopnosti“ EAFRD, v jejímž rámci má být financována např. modernizace zemědělských podniků, se tak dostává do rozporu s „osou environmentální“, jejíž financování chce v rámci jednotlivých členských zemí Komise prostřednictvím nastavení povinných

minimálních stropů prostředků pro jednotlivé osy EAFRD podporovat dle návrhu nařízení o zřízení fondu EAFRD především. Problém modernizace (nejen) zemědělských podniků, které by představovaly pracovní příležitost na venkově, stejně jako např. dostupnost zdravotnických zařízení přitom představuje dva okruhy otázek, relativně frekventované v požadavcích zástupců venkova na evropskou politiku rozvoje venkova, jak odhalila debata probíhající o těchto problémech v souvislosti s vytvářením národního programu pro čerpání z fondu EAFRD, jež probíhá ve všech členských státech EU, i v ČR. Z priorit, které akcentuje Komise ve svém návrhu pro alokaci prostředků z fondu EAFRD však naopak vyplývá, že dává v rámci tzv. politiky rozvoje venkova přednost řešení spíše jiných problémů, než těch, který samotný venkov akcentuje jako klíčové a jejichž řešení by mohlo mít v přeneseném smyslu nepřímý efekt též např. v případě palčivých problémů negativních změn krajiny (snižování její rozmanitosti) a kulturního rázu venkova apod.

Neformální schůzka Rady, věnovaná právě environmentálním problémům a jejich souvislosti se zemědělstvím, zmiňovala též problém bioenergií a biopaliv.

Právě v pěstování plodin, které mohou sloužit k výrobě biopaliva (např. řepka olejná) vidí zástupkyně předsednické země (britská ministryně životního prostředí a zemědělství Beckettová) možnou budoucnost (ve smyslu udržitelnosti) evropského zemědělství. Pravdou však je, že v současnosti pokrývá biopalivo pouze 4% využívaných energetických zdrojů v EU a tato problematika není ani samotnými zemědělci a zástupci venkova považována za příliš prvořadou, zjednodušeně se dá říci, že pěstování těchto plodin je podmíněno hlavně snahou dosáhnout na dotace s touto aktivitou spojené. Podle slov komisařky pro zemědělství Boelové přitom reformovaná CAP naopak přispívá k podpoře pěstování plodin využitelných jako biopalivo. Má však na mysli právě především systém finančních podpor pěstování těchto plodin, které zapadají do „starého“ modelu zemědělství coby hlavního příjemce prostředků z evropského rozpočtu, který si na sebe vlastním provozem není schopen „sám vydělat“. Na otázku, jak učinit venkov konkurenceschopný a přitom ekologický, tedy uspokojivě neodpovídá.

Oficiální zasedání Rady ministrů zemědělství, kde budou na pořadu jednání figurovat nejen otázky zemědělského financování včetně fondu EAFRD, ale také kontroverzní legislativa (nový návrh reformy cukerního pořádku) a průběh veřejného slyšení WTO (začalo 12. září ve věci protestu USA a Kanady vůči zákazu dovozu hovězího masa z krav, které v rámci výživy dostávaly růstové hormony), se očekává ve dnech 19. – 20. září.

III. ČÁST

PŘEHLED VÝSLEDKŮ KLÍČOVÝCH HLASOVÁNÍ EP A HLASOVÁNÍ SKUPINY ODS V EP¹

Plenární zasedání ve dnech 5.-9. září

Projednávaný návrh	Datum hlasování pléna	Výsledek hlasování						Poznámky
		Pro		Proti		Zdrželi se hlasování		
		Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	
Daulova zpráva týkající se společné organizace trhu se surovým tabákem (A6-0233/2005) – závěrečná rezoluce ke zprávě	6. září 2005	463	0	27	0	68	9	
Garriga Polledova zpráva týkající se návrhů doplňkových rozpočtů k rozpočtu Společenství na rok 2005 (A6-0248/2005) – závěrečná rezoluce ke zprávě	7. září 2005	606	3	16	0	44	6	
Queiróova zpráva týkající se základních směrů pro udržitelný evropský turismus (A6-0235/2005) – závěrečná rezoluce ke zprávě	8. září 2005	471	0	54	8	58	0	1 posl. ODS nepřítomen
Zpráva Svenssonové týkající se genderové diskriminace ve zdravotních systémech (A6-0250/2005) – závěrečná rezoluce ke zprávě	8. září 2005	173	0	244	4	149	3	2 posl. ODS nepřítomni
Cornilletova zpráva týkající se turismu a rozvoje (A6-0173/2005) – závěrečná rezoluce ke zprávě	8. září 2005	368	7	81	1	17	0	1 posl. ODS nepřítomen

¹ Přehled obsahuje pouze ta hlasování, při nichž poslanci hlasovali na vyzvání po jménech.